

Gustav Mahler

Gustav Mahler

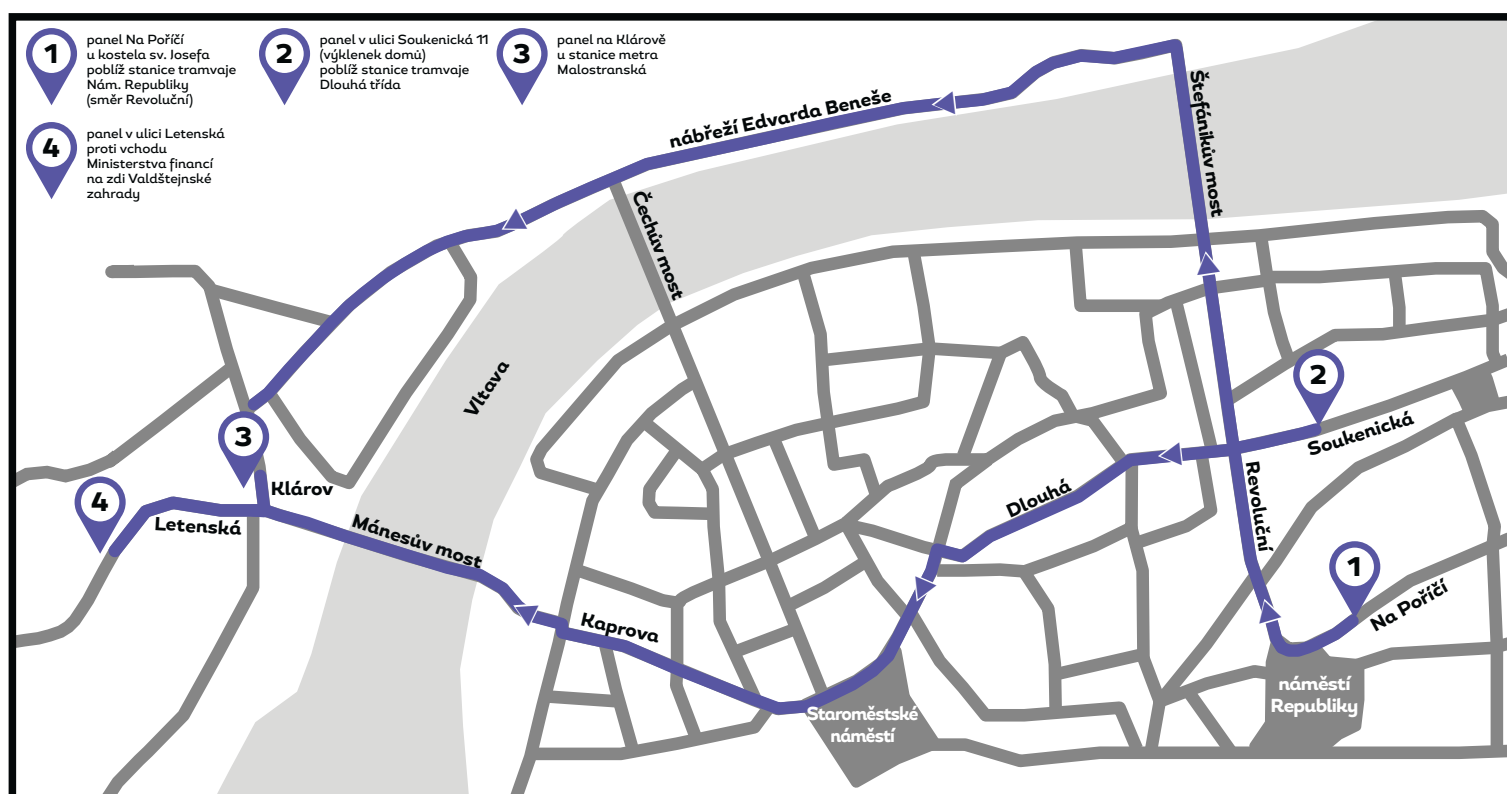
1860-1911

Zuzana a Eugen Brikciusovi
zvou na plakátovou výstavu

Gustav Mahler

slovem i obrazem,

na kterou poskytly grant
Městská část Praha 1,
Státní fond kultury České republiky
a Spolkové kancléřství ve Vídni.

Připravila: Zuzana Brikcius
Grafická úprava: Markéta Zahrádková
Celou výstavu si lze prohlédnout na: www.brikcius.eu

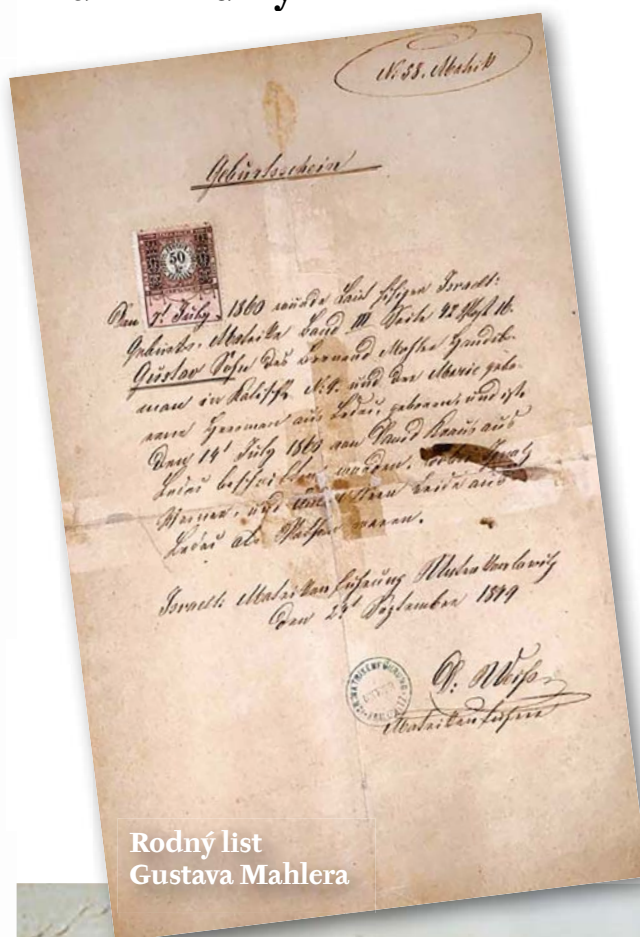

GUSTAV MAHLER

7. 7. 1860 – 18. 5. 1911

Světoznámý, pozdně romantický skladatel, průkopník nové hudby, slavný dirigent a reformátorský ředitel operních domů se narodil 7. července 1860 v Kalištích u Humpolce v tehdejším Rakousku-Uhersku. Pocházel ze židovské německy mluvící rodiny.

Rodný list
Gustava Mahlera

Malý Gustav Mahler

Mahlerův rodný dům v Kališti u Humpolce

GUSTAV MAHLER

Matka Marie Herrmann-Mahler

Otec Bernhard Mahler

Otec Bernhard, hospodský a lihovarník (1827–1889), a matka Marie roz. Herrmannová (1837–1889) měli čtrnáct dětí, z nichž osm se nedožilo dvou let. Otec byl panovačný cholerik a věčně rodící matka s ním měla trpký život.

Gustav Mahler

Leopoldine Quittner-Mahler

Alois (Louis) Mahler

Justine Rose-Mahler

Otto Mahler

Emma Marie Rose-Mahler

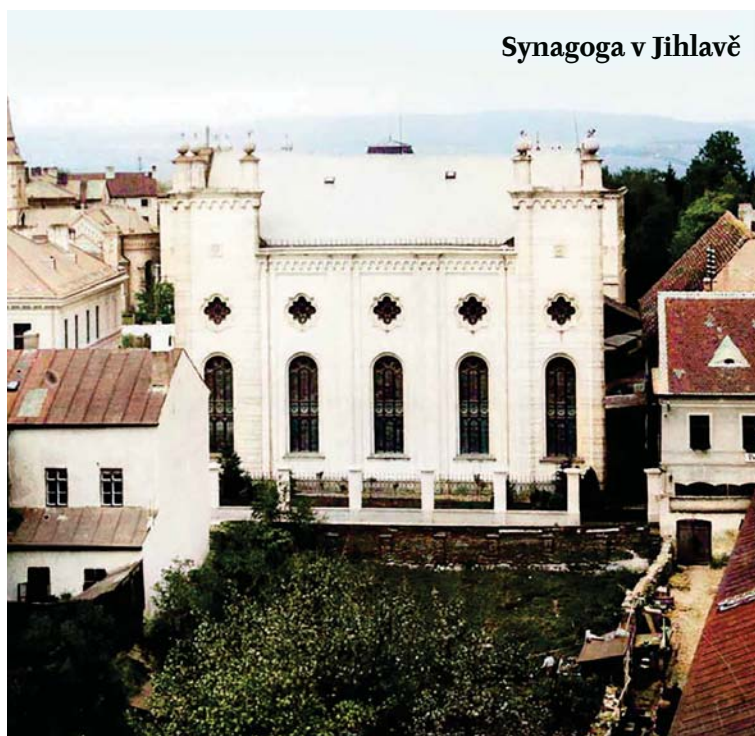

GUSTAV MAHLER

Dům, kde žil Gustav Mahler – Jihlava

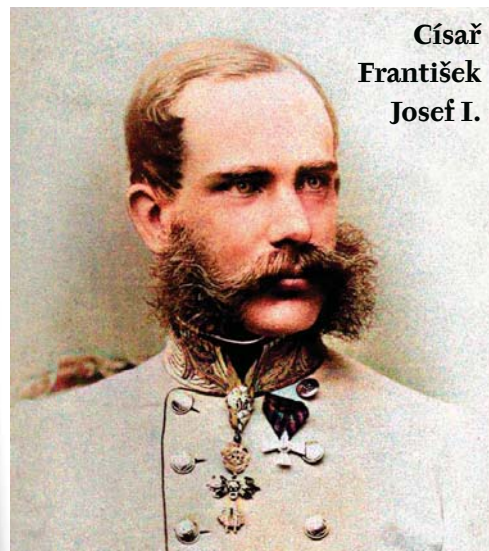
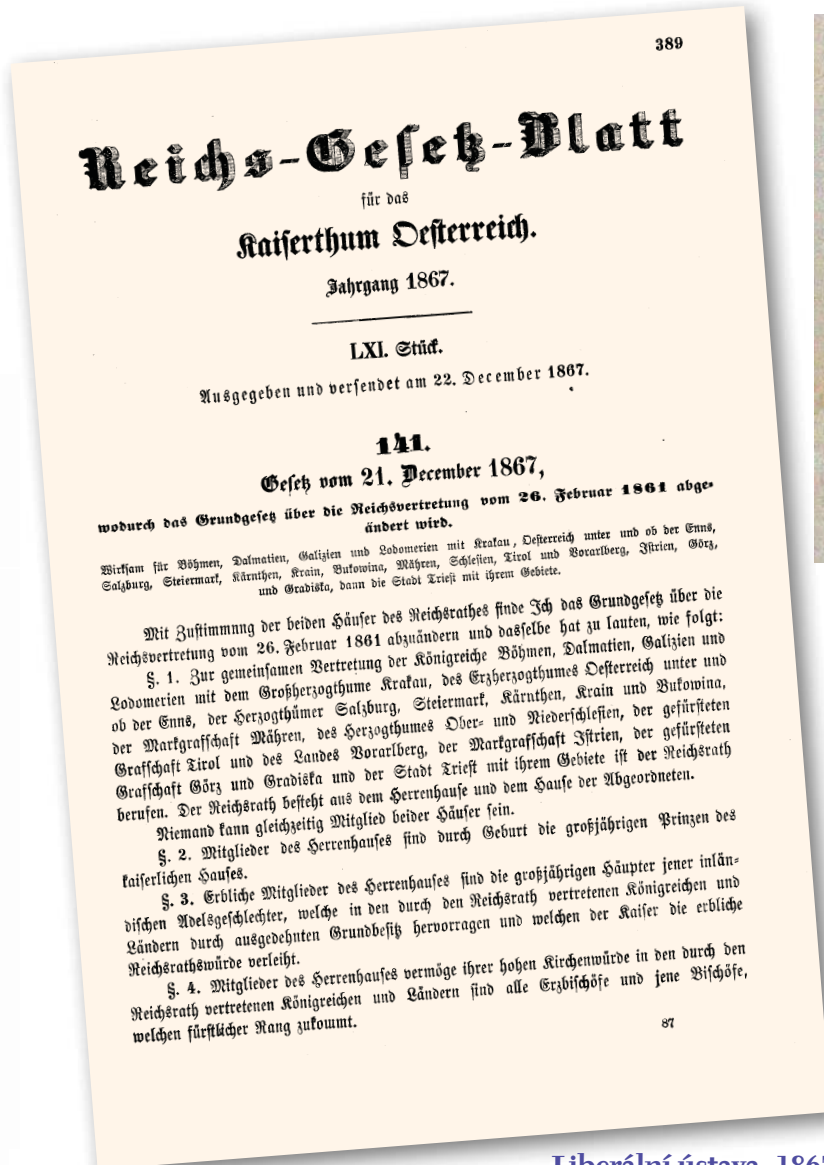
Na podzim roku 1860 se rodina přestěhovala do Jihlavy, kde výjimečně hudebně nadaný Gustav žil do svých patnácti let. Od čtyř let hrál na klavír, v šesti letech začal komponovat a hrát na veřejnosti. Hudbě se neučil pouze od svých učitelů, ale i od místních lidových hudebníků. Hudební motivy z dětství ho inspirovaly v dospělosti. Ve třinácti letech podstoupil bar micva, obřad pro dospívající chlapce, v synagoze se seznámil s židovskou hudbou. Od dětství se věnoval nejen četbě partitur, ale i literatury. Později se intenzivně zajímal o filozofii.

Synagoga v Jihlavě

GUSTAV MAHLER

Císař
František
Josef I.

V roce 1867 byla přijata v Rakousku-Uhersku liberální ústava, která konečně garantovala i Židům základní občanská práva a svobody. Mahler patřil k první generaci emancipovaných Židů a zákonodárství mu zaručilo bezpečnost i svobodu.

Liberální ústava, 1867

Mapa
Rakousko-Uherska

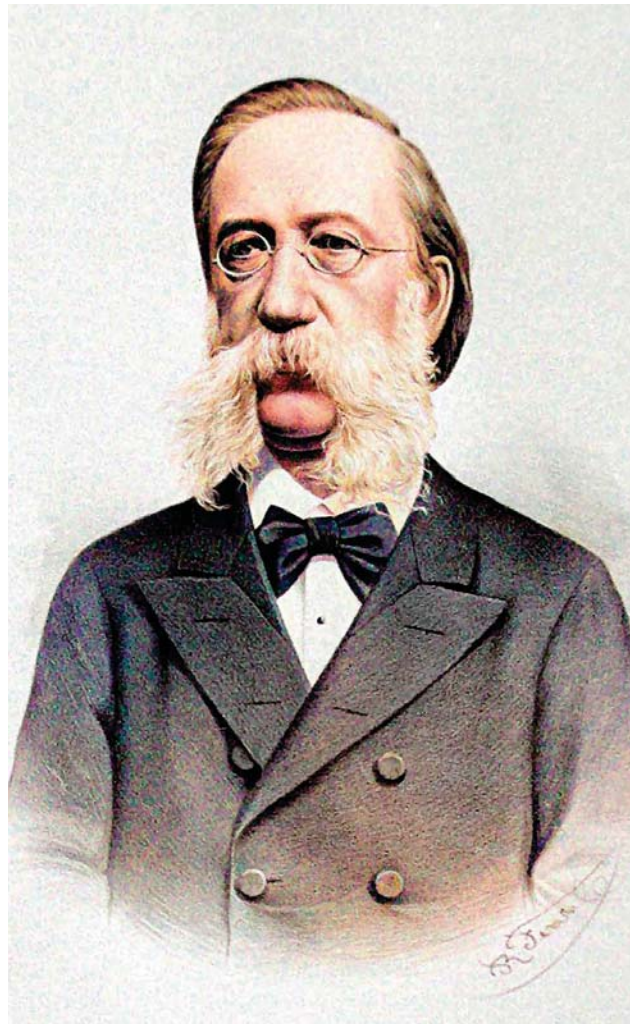
GUSTAV MAHLER

Profesoři Gustava Mahlera na vídeňské konzervatoři

V roce 1875 (do 1878) odešel melancholický, zasněný génius studovat do Vídně konzervatoř založenou Antoniem Salierim. U Julia Epsteina studoval klavírní hru, u Franze Krenna hudební kompozici a harmonii u Roberta Fuchse.

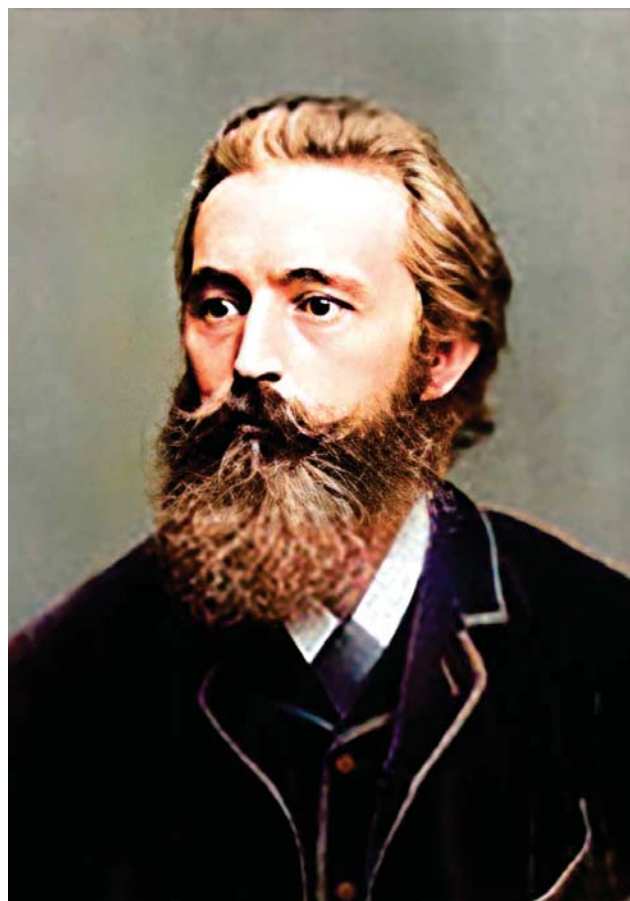
Vídeňská konzervatoř

JULIUS EPSTEIN
7. 8. 1832 – 3. 3. 1926

FRANZ KRENN
26. 2. 1816 – 18. 6. 1897

ROBERT FUCHS
15. 2. 1847 – 19. 2. 1927

GUSTAV MAHLER

Vídeňská univerzita

V roce 1877 odmaturoval a na podzim se přihlásil na Vídeňskou univerzitu (1877-1879). Zapsal se na starověkou literaturu, dějiny řeckého umění, na praktická cvičení výkladu uměleckých děl a na přednášky

Osmnáctiletý Gustav Mahler v době, kdy navštěvoval Vídeňskou univerzitu

Klavírní kvarteto, které složil ještě na konzervatoři roku 1876. Pokud si chcete skladbu poslechnout, načtěte si QR kód.

skladatele Antona Brucknera. Navštěvoval také kurzy německé literatury a kunsthistorie. Paralelně exceloval na konzervatoři, mimo jiné získal první cenu ve skladatelské soutěži (1878).

Gustav Mahler

Gustav Mahler

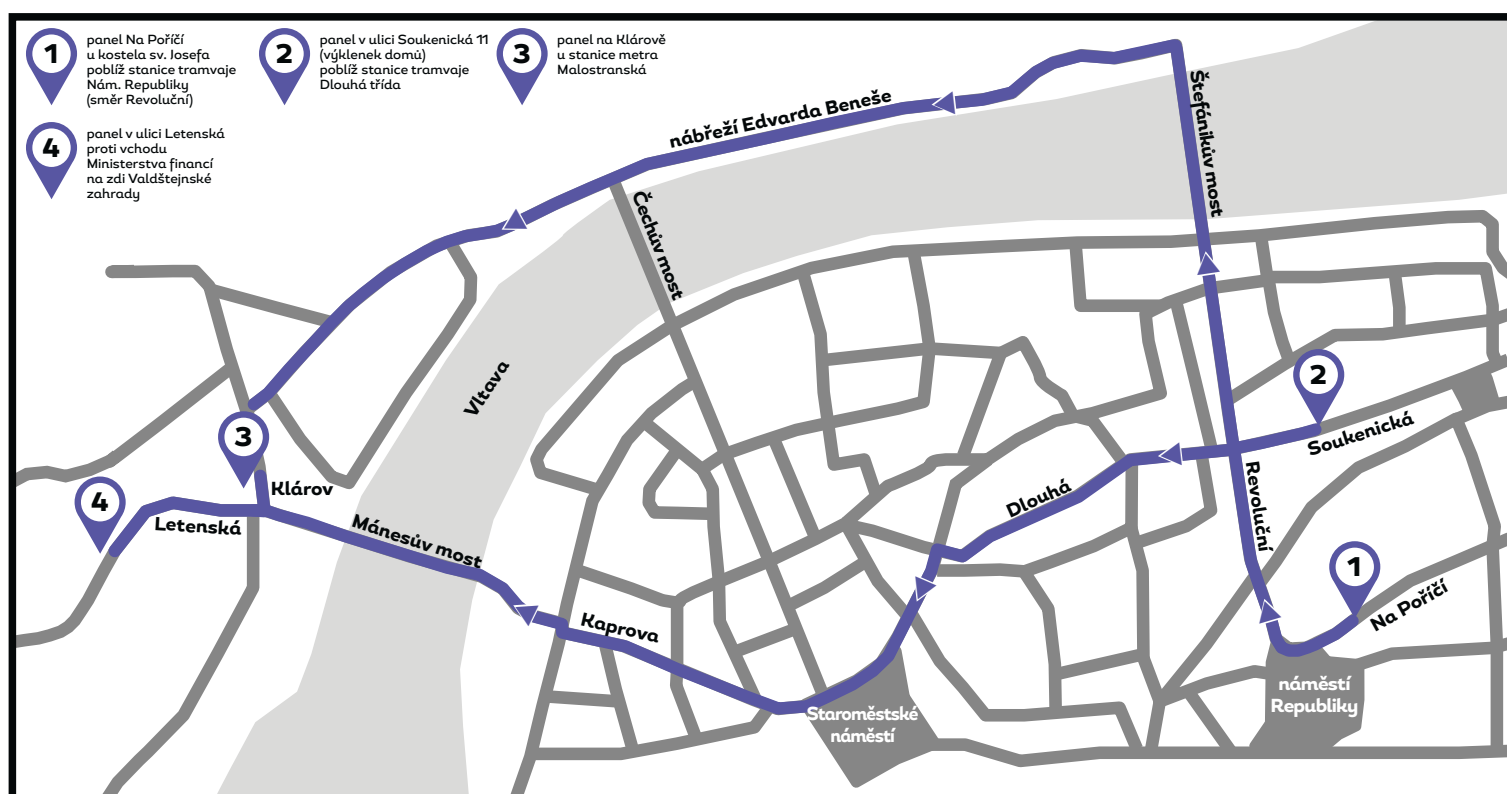
1860-1911

Zuzana a Eugen Brikciusovi
zvou na plakátovou výstavu

Gustav Mahler

slovem i obrazem,

na kterou poskytly grant
Městská část Praha 1,
Státní fond kultury České republiky
a Spolkové kancléřství ve Vídni.

Připravila: Zuzana Brikcius
Grafická úprava: Markéta Zahrádková
Celou výstavu si lze prohlédnout na: www.brikcius.eu

GUSTAV MAHLER

Od roku 1880 dirigoval orchester v Bad Hallu, Lublani, Olomouci (1883), Jihlavě, Praze (1885), Budapešti, Kasselu, Lipsku, Mnichově, Drážďanech, Hamburku aj.

Bad Hall, kde G. Mahler koncertoval v roce 1880

Skladatel v roce 1880

Lublaň 1881-1882

Olomouc 1883

Kassel 1884-1885

Praha 1886

Lipsko 1887

Budapešť 1888-1891

Hamburk 1892-1897

Vídeň 1898-1907

New York 1908-1911

GUSTAV MAHLER

**BERTHA
FOERSTER-LAUTEREROVÁ**
11. 1. 1869 – 9. 4. 1936,
operní pěvkyně

V Hamburku se přátelsky stýkal se skladatelem Josefem Bohuslavem Foerstem a uvedl v roce 1896 jeho III. symfonii. Jeho manželku pěvkyni Bertu Foersterovou-Lautererovou angažoval do Vídeňské opery.

Bertha a Josef Foersterovi se synem Alfredem

Robert Schiffler:
Hodnostáři opouštějící operu, Vídeň, 1900

JOSEF BOHUSLAV FOERSTER
30. 12. 1859 – 29. 5. 1951,
český hudební skladatel, peda-
gog, spisovatel a hudební kritik

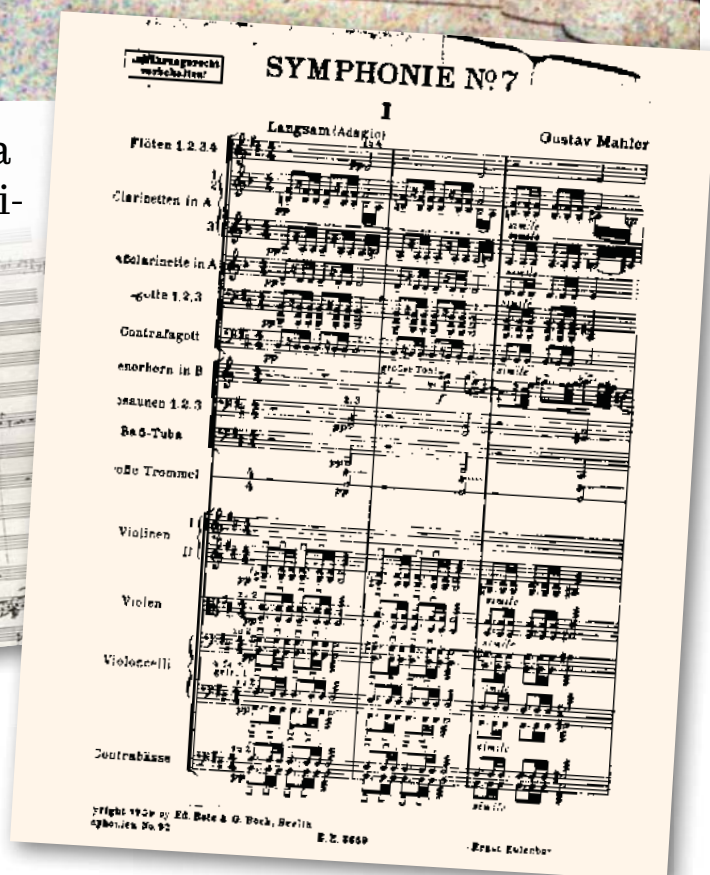
GUSTAV MAHLER

Ve světě propagoval Bedřicha Smetanu, zejména opery Dalibor a Prodaná nevěsta.

7. symfonie - premiéra
19. září 1908, Praha.
Pokud si tuto symfonii
chcete poslechnout,
načtete si QR kód.

Gustav Mahler s orchestrem v Praze, 1908

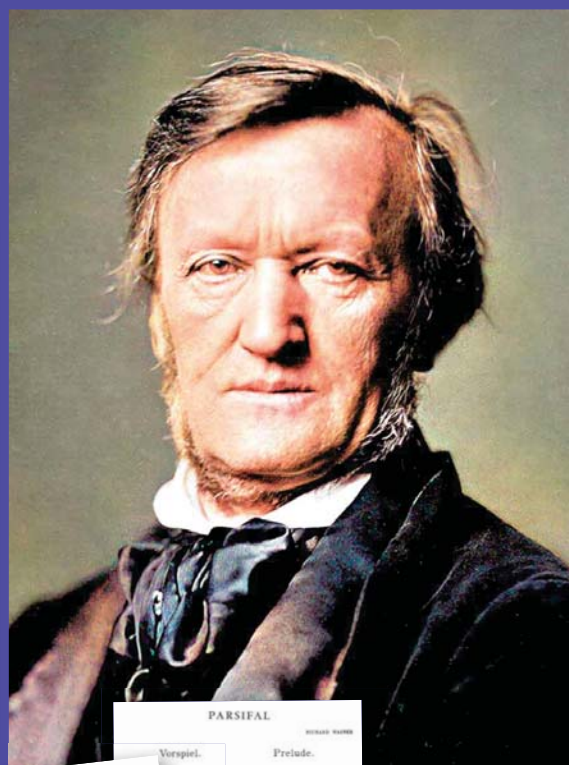
V Novém německém divadle v Praze (dnešní Státní operě) měla světovou premiéru Mahlerova 7. symfonie. Stočlenný orchestr dirigoval 19. září 1908 mistr osobně. Pražské publikum ho přijalo jako „svého“ s nadšením a novináři nešetřili chválou.

GUSTAV MAHLER

WILHELM RICHARD WAGNER

22. 5. 1813 – 13. 2. 1883, německý hudební skladatel, dramatik, básník, spisovatel, divadelní režisér a dirigent

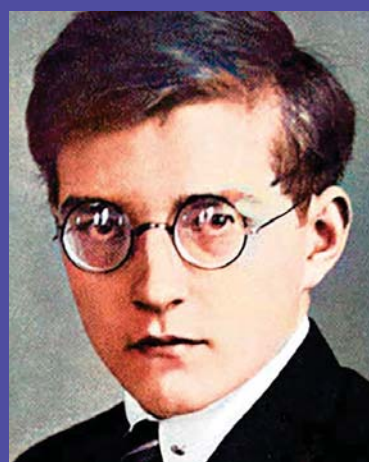
Mahler celý život obdivoval skladatele Richarda Wagnera, jehož úmrtí v únoru 1883 ho zdrtilo, a ani Wagnerův temný a zanícený antisemitismus mu nezabránil ctít a obdivovat jeho dílo. Sám Mahler ovlivnil řadu skladatelů, kteří se k němu ve své tvorbě odvolávali, mezi ně se řadil Alban Berg, Arnold Schönberg, Dmitrij Šostakovič.

ALBAN BERG
9. 2. 1885 – 24. 12. 1935,
rakouský modernistický sklada-
tel, k jehož nejslavnějším dílům
se řadí opera Vojcek.

ARNOLD SCHÖNBERG
13. 9. 1874 – 13. 7. 1951,
rakouský skladatel, hudební
teoretik, pedagog, spisovatel
a malíř.

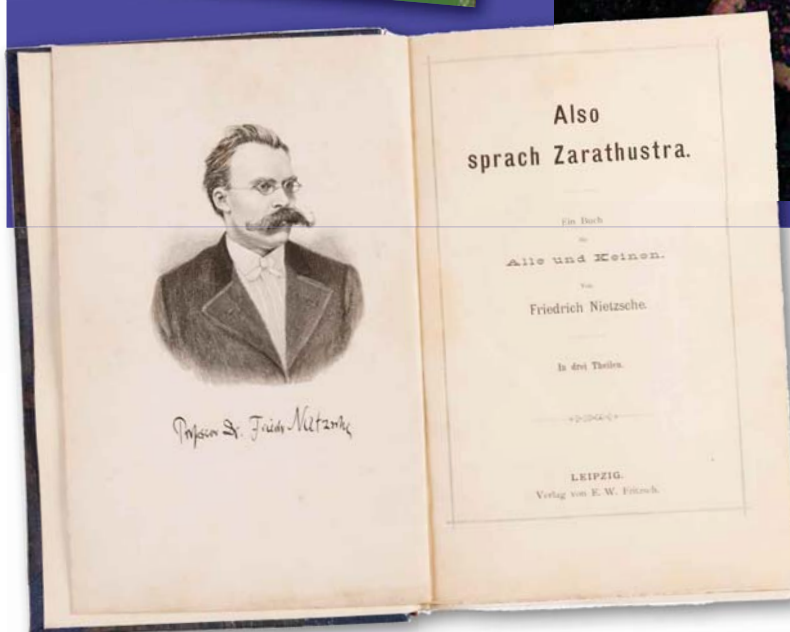
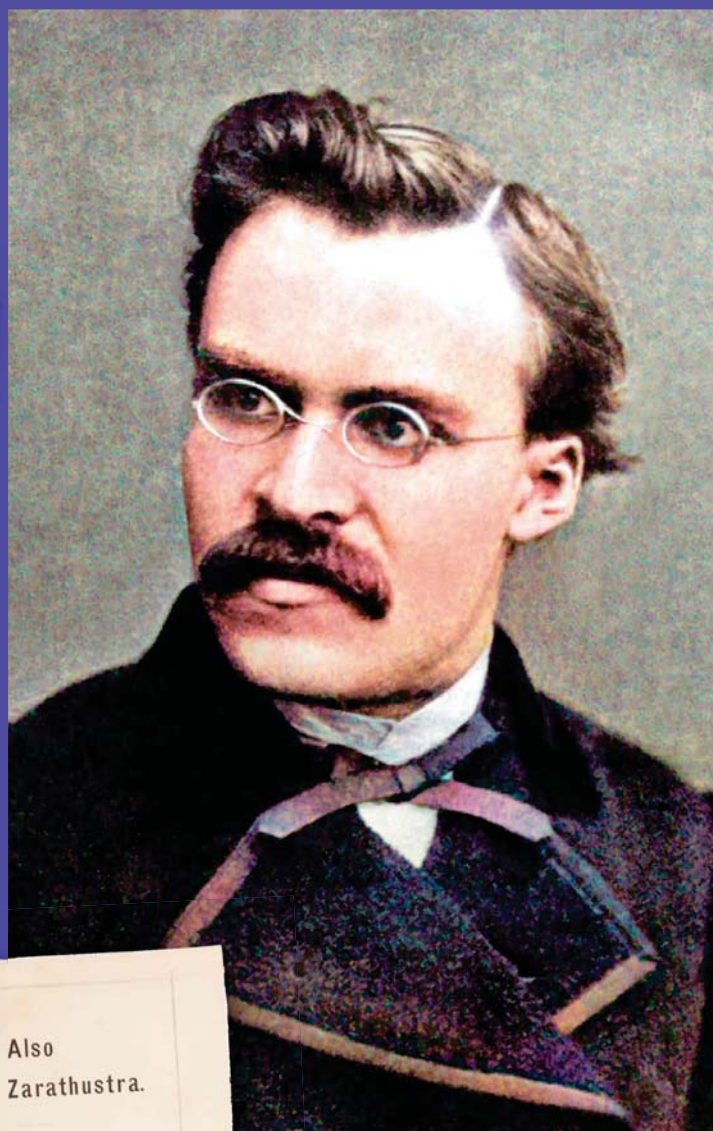
DMITRIJ ŠOSTAKOVIČ
25. 9. 1906 – 9. 8. 1975,
byl ruský hudební skladatel,
klavírista a pedagog.

GUSTAV MAHLER

FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE

15. 10. 1844 – 25. 8. 1900, byl německý filozof, kulturní teoretik, básník, spisovatel a filolog.

Mahlera zajímal Friedrich Nietzsche nikoliv jako filozof, nýbrž jako básník. Ve skladatelově 3. symfonii najdeme báseň Friedricha Nietzscheho z *Tak pravil Zarathustra*.

Úryvek z knihy: *Zarathustra samotén sestupoval s hor a nikdo ho nepotkával. Ale když přišel do lesů, stál před ním pojednou kmet, který opustil svatou svou chýši, aby v lese hledal kořínků. A takto promluvil k Zarathustrovi: „Není mi cizí tento poutník: před mnoha lety šel tu mimo. Zarathustra se zval; ale proměnil se.*

Tenkráté jsi do hor nesl svůj popel: chceš dnes oheň svůj nésti do údolí? Nebo jíš se trestu za žhářství?

Ano, poznávám Zarathustru: Čisté má oko, a na jeho ústech se netají hnus. Zdaž si nevykračuje jako tanečník?

Proměněn je Zarathustra, dítětem stal se Zarathustra, procitl ze spánku Zarathustra: čeho teď hledáš u spících?

Jako v moři žil jsi v samotě, a moře tě neslo. Běda, chceš vystoupiti na souši?

GUSTAV MAHLER

V roce 1885 byl vystaven v Kasselu antisemitské kampani. „Mé židovství mi zabraňuje, taková je teď situace ve světě, vstup do každého dvorního divadla, ať je to Vídeň, Berlín, Drážďany nebo Mnichov. Všude vane stejný vítr,“ (z dopisu Friedrichu Löhrovi, přelom roku 1884 a 1885).

Dům v Kasselu, kde G. Mahler bydlel v roce 1885

Blízký přítel Friedrich Löhr

Korespondence mezi Mahlerem a Löhrem

GUSTAV MAHLER

Náhrobní kámen se jmény Gustavových rodičů

stituci Justinině budou vydání také podstatně větší, než jsem zprvu očekával. – Tak tedy – Pán Bůh mi pomáhej dál! Zítřka si půjdu pro zálohu! Přiložený dopis je pro Emmu. Můj stav se zlepšuje ode dne ke dni.

Srdečné pozdravy od Gustava

Právě vyjednávám s Levim v Mnichově o angažmá pro Rudolfa, kterého navrhuji velmi naléhavě jako kapelníka na tamější uprázdněné místo u dvorního divadla. Doufám pevně, že se to podaří. On ještě nic neví – rád bych, aby ho tím odtamtud překvapili.

...obě děti: Otto o Emma Mahlerovi, kteří po smrti matčině bydlili u Löhrů. ...Alois: Mahlerův bratr, nar. 6. října 1867, obchodník. ...*při neobyčejně citlivé a zesláblé konstituci Justinině*: sestru Justinu, vyčerpanou péčí o nemocnou matku, si vzal Mahler k sobě do Budapešti, do nového bytu na Tereziině nám. 3. Několikerá svědectví (Löhrův, A. Mahlerové, A. Rollera) dokládají, s jakou péčí se o ni staral – denně ji např. vynášel po schodech do čtvrtého poschodí. Justina se pak dlouhá léta starala o Mahlerovu domácnost za jeho pobytu v Hamburku i v prvních letech ve Vídni. ...*vyjednávám s Levim*: Hermann Levi (1839–1900), německý dirigent, působil v letech 1872–1896 v Mnichově, zprvu jako dvorní kapelník, pak jako generální hudební ředitel. ...*angažmá pro Rudolfa*: Krzyzanowského.

V roce 1889 zemřeli oba rodiče a nejstarší sestra. Soudním rozhodnutím se stal poručníkem svých nezletilých sourozenců, kterým se snažil zabezpečit co nejlepší budoucnost.

DOPIS FRIEDRICHU LÖHROVI
(Bez data. Datum poštovního razítka: Budapešť 1. listopadu 1889)

Milý Bedřichu!

Zároveň dostaneš poukázkou 86 zl. 69 kr. – Jelikož se poměry přece už tak dalece uspořádaly, prosím Tě, abys mi pro pořádek napsal, mnoho-li mám pravidelně měsíčně na obě děti posílat – přičemž si ovšem nemohu odpustit lehký povzdech. Alois v Brně také potřebuje stále peníze a tady se zdá, že při neobyčejně citlivé a zesláblé kon-

Mahlerovy sestry Justine (Ernestine) Rosé-Mahlerová a Emma Marie Eleanor Rose-Mahlerová

GUSTAV MAHLER

V únoru 1887 konvertoval Mahler v Hamburku ke katolicismu. V životě i ve své hudbě, což bylo pro něj to samé, stále hledal cestu k bohu. „Umění, láska a víra jsou svaté.“ Veškerá dogmata mu byla vždy bytostně cizí. Mahler věřil, že rituál

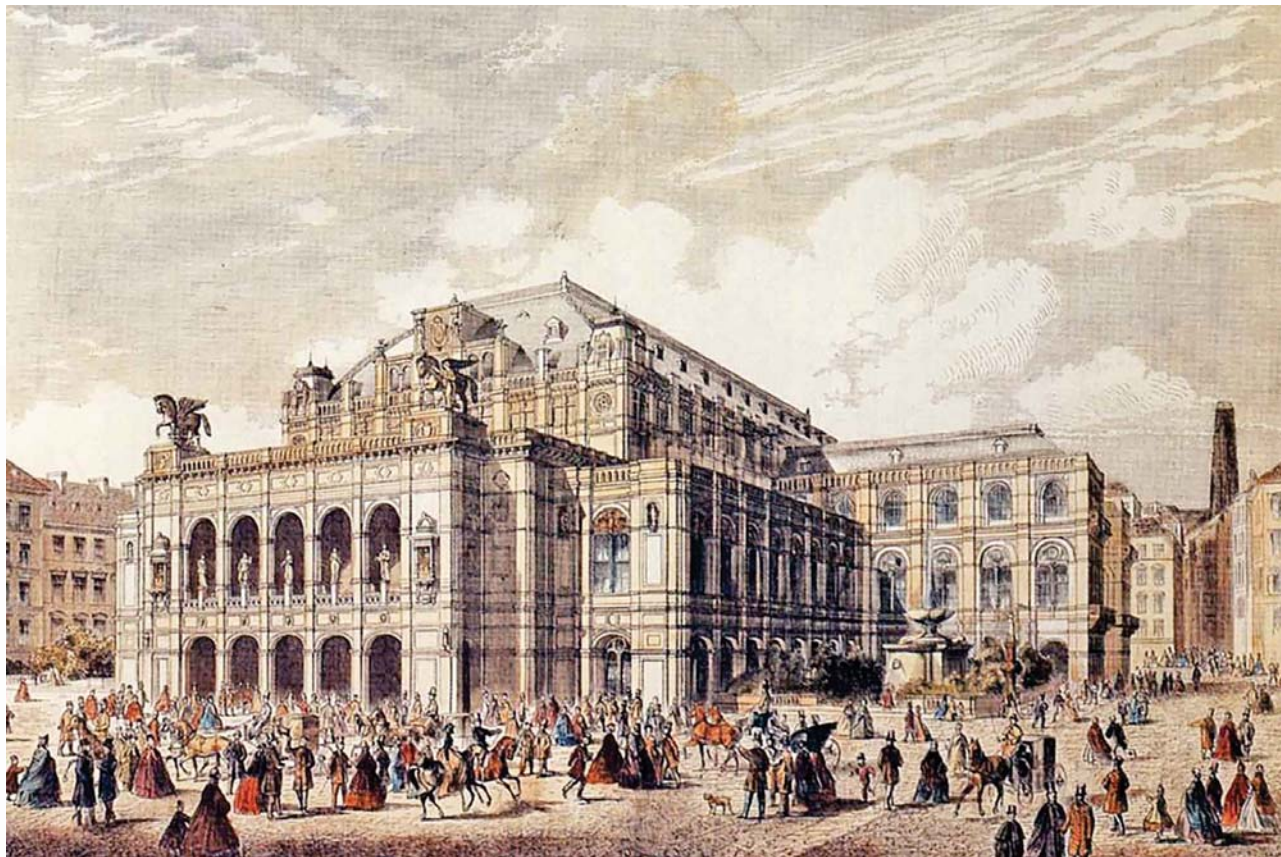
Exteriér a interiér kostela sv. Michaela

obrácení odstraní zásadní překážku pro jeho jmenování hlavním ředitelem vídeňské Hofoper, Dvorní opery (dnešní Vídeňská státní opera), pro které on a jeho podporovatelé měsíce vedli diskrétní kampaň.

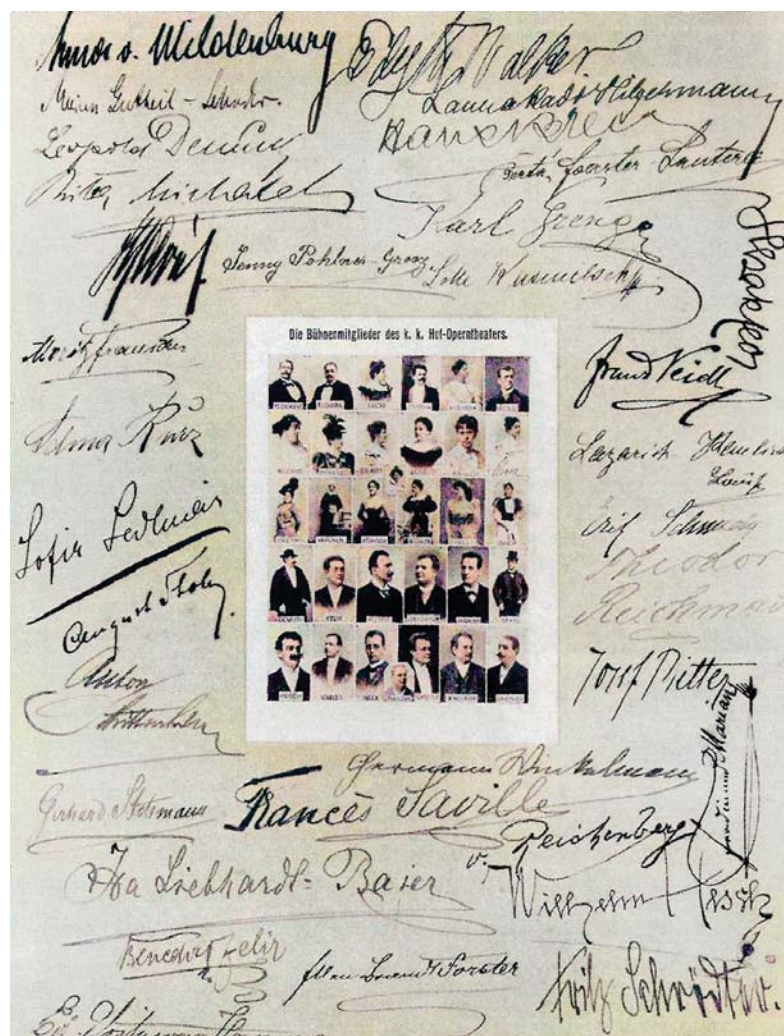
GUSTAV MAHLER

Gustav Mahler v roce 1897

Mahler, geniální skladatel, dirigent a tvůrce nového hudebního divadla, přivedl do Dvorní opery nové diváky, umělce všech možných disciplín a milovníky umění z celého kontinentu. Jako ředitel byl náročný, pedantský, překračoval zaběhaná pravidla a vymýšlel nová.

8. října 1897, ve svých třiceti sedmi letech, byl Gustav Mahler jmenován ředitelem Dvorní opery ve Vídni. Tu vynesl do dosud nepřekonaných výšin.

Soubor vídeňské Dvorní opery v roce 1901

GUSTAV MAHLER

EMILU FREUNDOVI

Ve Vídni 1. listop. 1880

Milý příteli!

Prožil jsem v poslední době tolik otřesů, že mi připadá zatěžko mluvit s někým, kdo mě znal v mých šťastnějších dobách.

Na Tvou zprávu Ti musím bohužel odvětit zprávou právě tak zdrcující: můj přítel Hans Rott se zbláznil! – A obávám se, že něco podobného se dá očekávat u Krispera. Tuto zprávu jsem dostal zároveň s Tvými řádky, a to v době, kdy mi bylo věru třeba lepší útěchy. Všude je jen samé neštěstí, které se odívá do nejpodivnějších šatů, aby se vysmálo ubohým pozemšťanům.

Víš-li o jediném šťastném člověku na této zemi, rychle mi o něm pověz, dokud neztratím ještě tu trochu chuti do života. – Kdo byl svědkem, jak ve všem všudy ušlechtilá a hluboká povaha podlehla v zápase s nejhnusnější sprostotou, sotva se uvaruje zděšení při pomyslení na vlastní ubohý život; dnes je Všech svatých. –

Jelikož jsi loni touto dobou byl již zde, jistě víš, v jaké náladě vítám dnešní den. Zítra je první den Dušiček v mém životě! I já mám nyní hrob, na který položím věnec. Už měsíc jsem úplný vegetarián. V důsledku dobrovolného zotročení těla a z toho pramenící nenáročnosti je morální účinek této životosprávy nesmírný. Dovedeš si představit, jak to беру vážně, očekávám-li od toho regeneraci lidského rodu. Všechno, co Ti mohu říci, je: dej se na přirozenou životosprávu, ale stravuj se uvědoměle (Grahamův chléb) a velmi brzy uvidíš výsledky.

Má pohádková hra je konečně hotova – opravdové dítě bolesti, na němž pracuji již přes rok. – Zato se však povedlo. Mou nejbližší snahou nyní bude usilovat všemi možnými prostředky o její provedení.

Napiš opět svému věrnému

Gustavu Mahlerovi

Ostatně není třeba, abys svůj lakonismus příliš přeháněl.

Dr. Emil Freund, advokát, blízký Mahlerův přítel, jenž u něho v Želivě u Humpolce trávil v letech 1878–1883 prázdniny. Byl Mahlerovým právním poradcem a správcem jeho jmění.

Gustav Mahler

Gustav Mahler

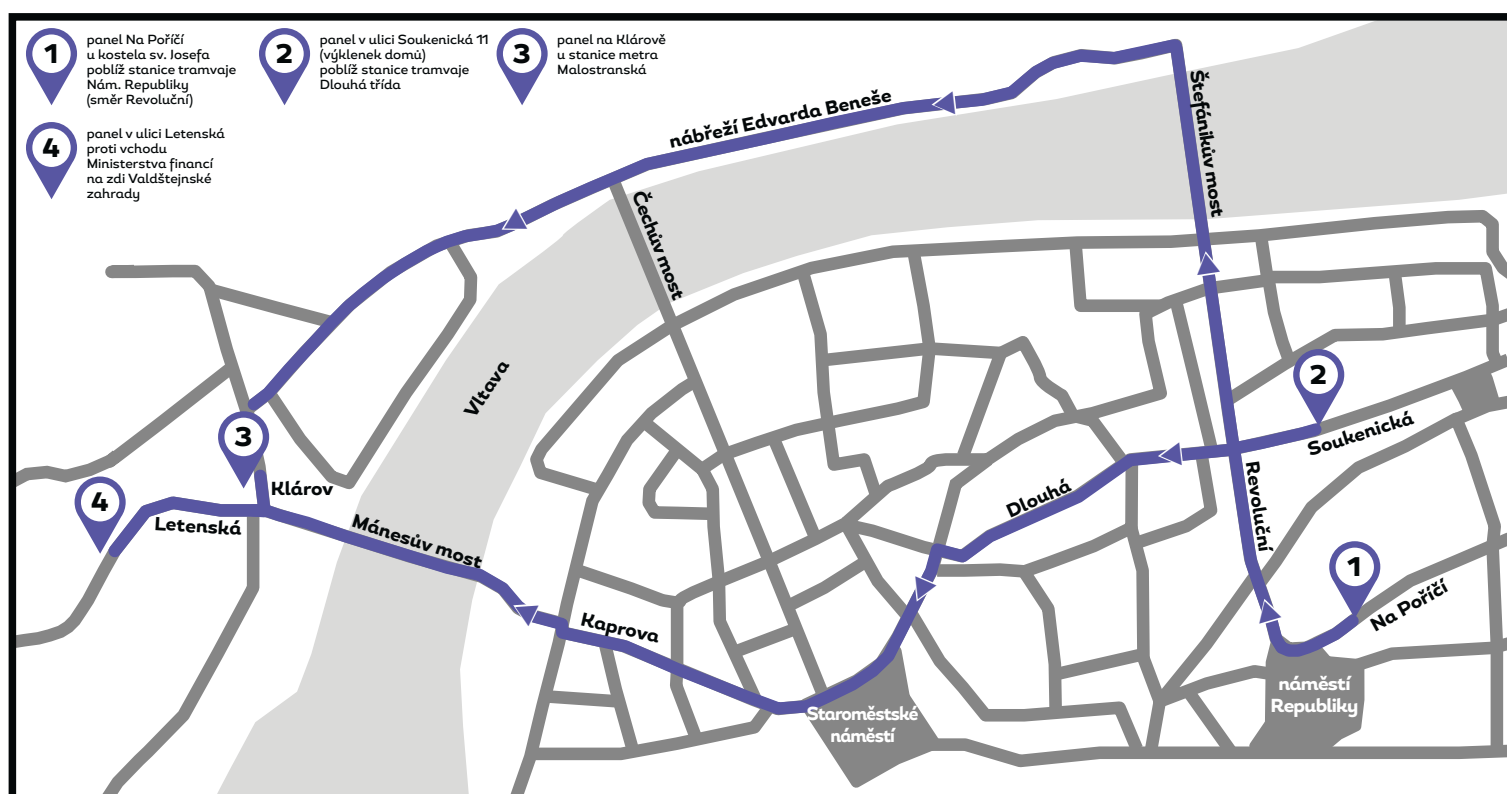
1860-1911

Zuzana a Eugen Brikciusovi
zvou na plakátovou výstavu

Gustav Mahler

slovem i obrazem,

na kterou poskytly grant
Městská část Praha 1,
Státní fond kultury České republiky
a Spolkové kancléřství ve Vídni.

Připravila: Zuzana Brikcius
Grafická úprava: Markéta Zahrádková
Celou výstavu si lze prohlédnout na: www.brikcius.eu

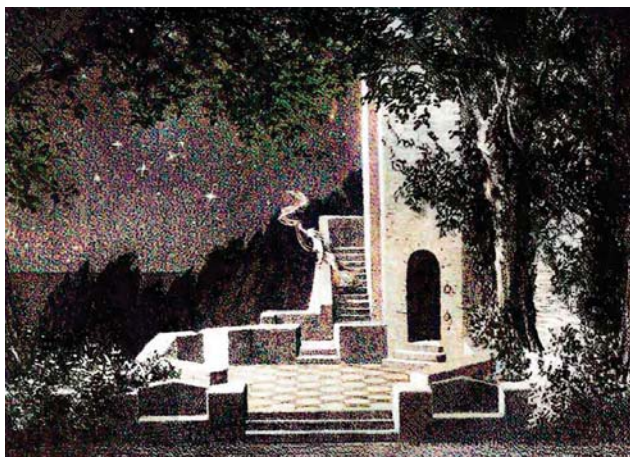

GUSTAV MAHLER

Vlevo nahoře Gustav Mahler, sedící uprostřed Alfred Roller...

Novátorsky interpretoval, nebál se rizika a podařilo se mu vytvořit Gesamtkunstwerk. Nejprve ovšem zrušil v divadle klaku a zakázal pozdě přicházejícím divákům vstup na představení. Část vídeňského publika i byrokracie protestovaly. Byl to nakonec císař František Josef I., který se za Mahlera postavil a poskytl mu plnou podporu. Skladatel zůstal ve Vídni deset a půl roku (1897–1907).

Návrh scény Alfreda Rollera pro 2. dějství Tristana

Kostýmní návrh pro postavu Isoldy

GUSTAV MAHLER

Na vlastní komponování měl času málo, alespoň trochu časové nezávislosti mu poskytovaly divadelní prázdniny. Složil řadu písňových cyklů a devět skutečně světových symfonií, desátou nedokončil. Nesložil žádnou operu ani balet.

Jen malá část ze symfonií a písní, které Gustav Mahler složil

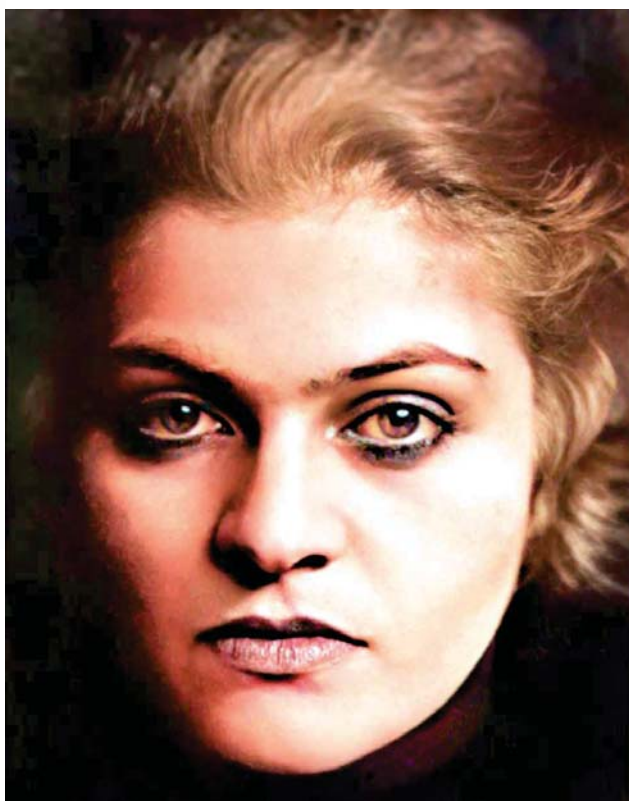

GUSTAV MAHLER

V roce 1902 se Mahler oženil s Almou Schindlerovou (1879–1964), dcerou významného krajináře Jakoba Emila Schindlera. Narodily se jim dcery Marie (1902–1907) a Anna (1904–1988), která se stala sochařkou. Po Mahlerově smrti se Alma provdala za architekta Waltera Gropia, zakladatele výtvarné školy Bauhaus v německé Dessau, se kterým se úzce stýkala již za manželova života.

Gustav Mahler
se svými dcerami

Alma Mahlerová
s dcerami
Marií a Annou

Alma ve svém domě v Beverly Hills na
přelomu 40.–50. let 20. století

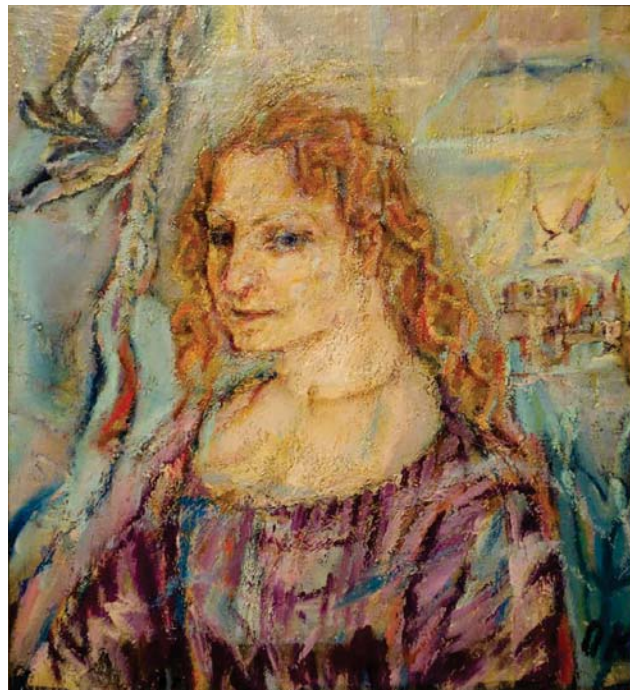
Dcera Anna Justine Mahlerová

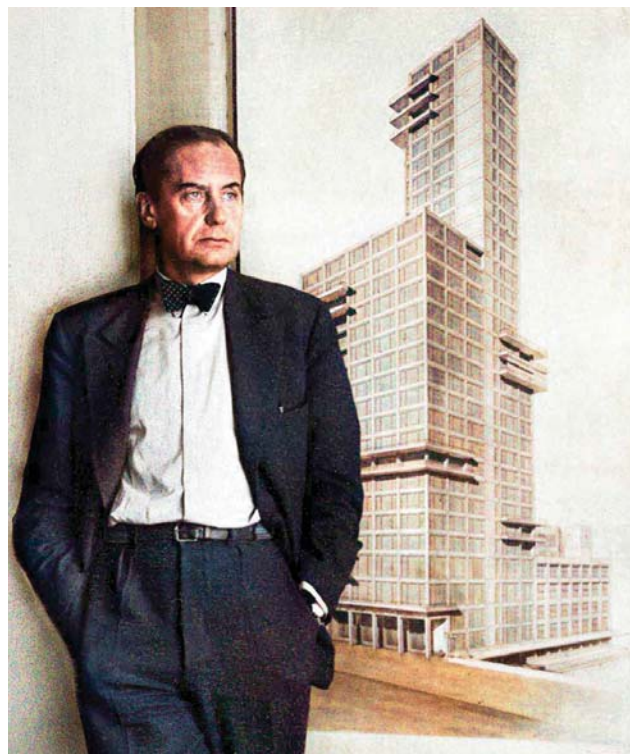
GUSTAV MAHLER

Jejím třetím manželem se stal básník a spisovatel Franz Werfel. Jedním z jejích partnerů byl i malíř Oskar Kokoschka, který ve svých pamětech *Můj život* napsal: „Pamatuji si, jak jsem v mládí slyšel dirigovat Gustava Mahlera, jehož elektrizující síla dokázala proměnit orchestr v organické těleso.“

K prohlédnutí výstavy
Franz Werfel slovem
i obrazem z roku 2015
si načtete QR kód.
www.brikcius.eu

Oskar Kokoschka: Dvouportrét, 1912–1913

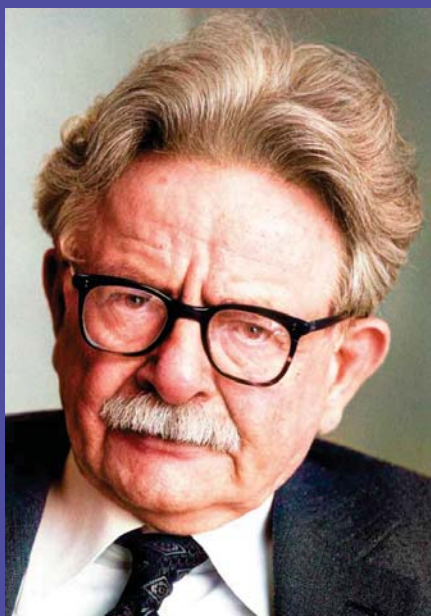
Walter Gropius, 1933

Alma a Franz Werfelovi,
počátek 30. let 20. století

GUSTAV MAHLER

ELIAS CANETTI
25. 7. 1905 –
14. 8. 1994,
německy píšící ra-
kouský spisovatel,
nositel Nobelovy
ceny za literaturu.
Narodil se v bul-
harském Rusčuku
(dnešní Ruse)
v zámožné sefard-
ské rodině.

Veza a Elias Canetti

Anna mě zavedla přes otevřený dvůr – vyložený dlaždicemi, mezi nimiž se záměrnou přirozeností dovolili růst trávy – do něčeho jako nejsvětější svatyně, kde mě přijala máti. Dost vysoká, na všech stranách přetéající žena s nasládlým úsměvem a světlýma, doširoka otevřenýma skelnýma očima. Její první slova zněla, jako by byla na toto setkání už dlouho čekala, vždyť toho o mně už tolik slyšela. „Anička mi vyprávěla,“ řekla ihned, a již prvním slovem tak dceru zdrobnila, aby ani na okamžik nenechala návštěvu na pochybách, kdo je zde a vůbec důležitý.

Usadila se, naznačila návštěvě důvěrným pohledem, aby se posadila do její blízkosti. Uposlechl jsem váhavě, od prvního pohledu na ni jsem byl zděšen, všude se mluvilo o její kráse, říkalo se, že jako nejkrásnější dívka ve Vídni udělala na hodně staršího Mahlera takový dojem, že požádal o její ruku a vzal si ji za ženu, ta pověst o její kráse se šířila už víc než třicet let, ale teď tu stála a pak těžce dosedla podroušená osoba, vypadající daleko starší, než byla, obklopená všemi svými trofejemi.

Neboť vymezený prostor, v němž přijímala návštěvy, byl zařízen tak, aby nej-důležitější kusy její kariéry byly na dosah: nic se nedalo přehlédnout, ona sama byla průvodcem po tomto soukromém muzeu. Ani ne dva metry od ní byla vit-rína, v níž ležela otevřená partitura Mahlerovy nedokončené 10. symfonie, ná-vštěvník na ni byl upozorněn, vstal, přistoupil blíž a začal se do úpěnlivých vý-křiků nemocného muže – bylo to jeho poslední dílo –, adresovaných jeho ženě: „Almičko, milovaná Almičko,“ takové a podobné intimní, zoufalé výkřiky, ta-ková místa nejzazší intimity byla vystavena v otevřené partituře. Musel to být vyzkoušený prostředek, jak udělat dojem na návštěvy. Četl jsem tato slova v ru-kopise na smrt nemocného člověka a vzhlédl jsem k ženě, již kdysi byla určena. Po tříadvaceti letech je přijímala tak, jako by jí byla určena dnes. Očekávala od každého, kdo si exponát prohlížel, obdivný pohled, který jí náležel za hold umírajícího muže v nejzazší tísní, a byla si účinkem jeho slov v partituře tak jis-ta, že se nicneríkající úsměv na její tváři roztáhl do grimasy naznačující, že hold přijímá. Nevycítila nic ze štítivosti a hnusu, který byl v mém pohledu. Já jsem se neusmíval, ale ona si moji vážnost mylně vyložila jako pietu vůči smrtelně ne-mocnému géniovi, a protože se vše odehrávalo v kapličky, již zřídila na paměť svého štěstí, patřila jí i ta pieta.

Elias Canetti, Hra očí, Nakladatelství Hynek, Praha 1998

GUSTAV MAHLER

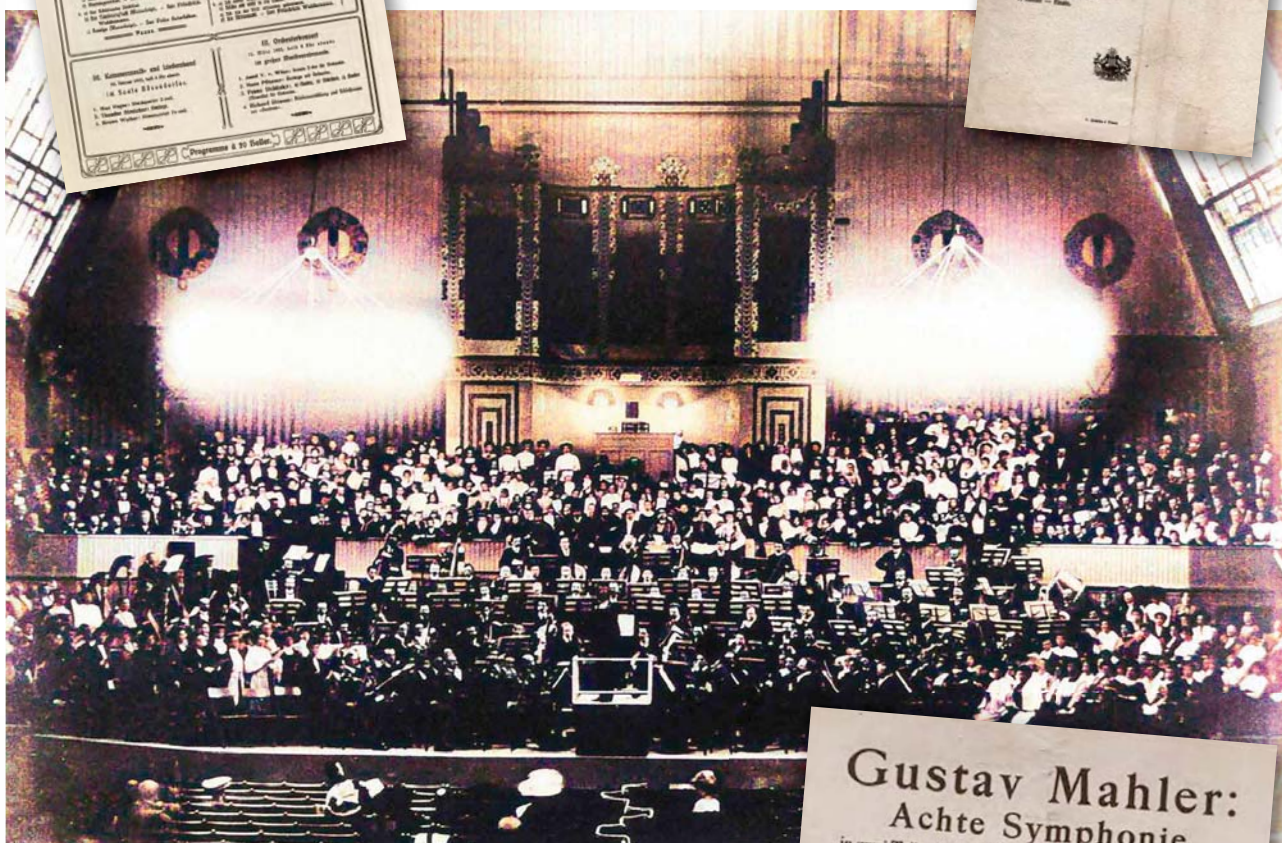
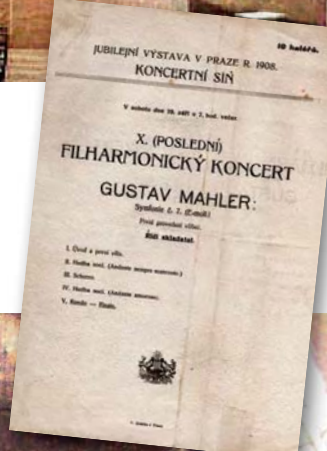
Koncert Štrasburk,
22. 5. 1905

Koncertní pavilon,
Praha 19. 9. 1908
(zkouška)

Koncertní
program

Koncertní program
Mahlerovy 7. symfonie

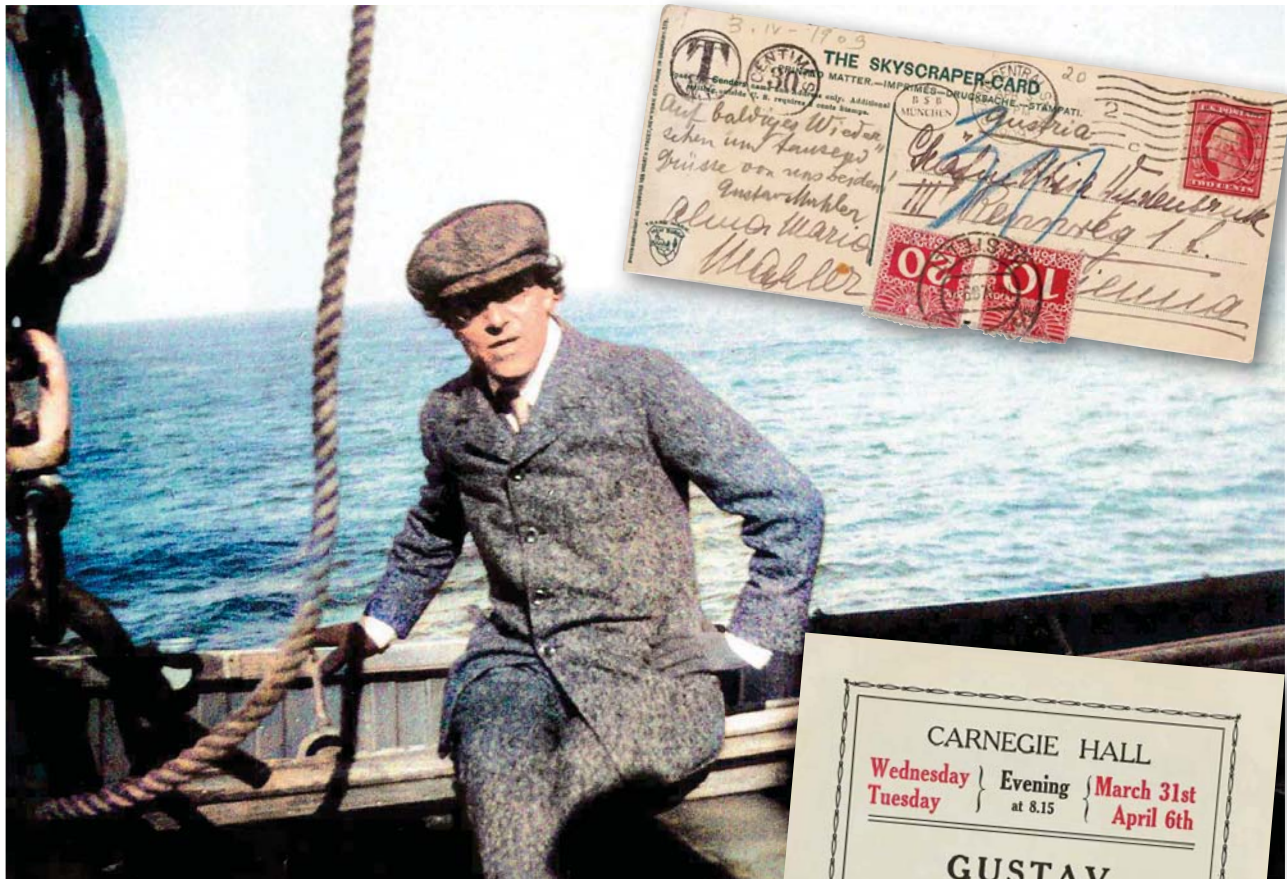

Koncert Mnichov, 12. 9. 1910 - Symfonie č. 8 (premiéra)

GUSTAV MAHLER

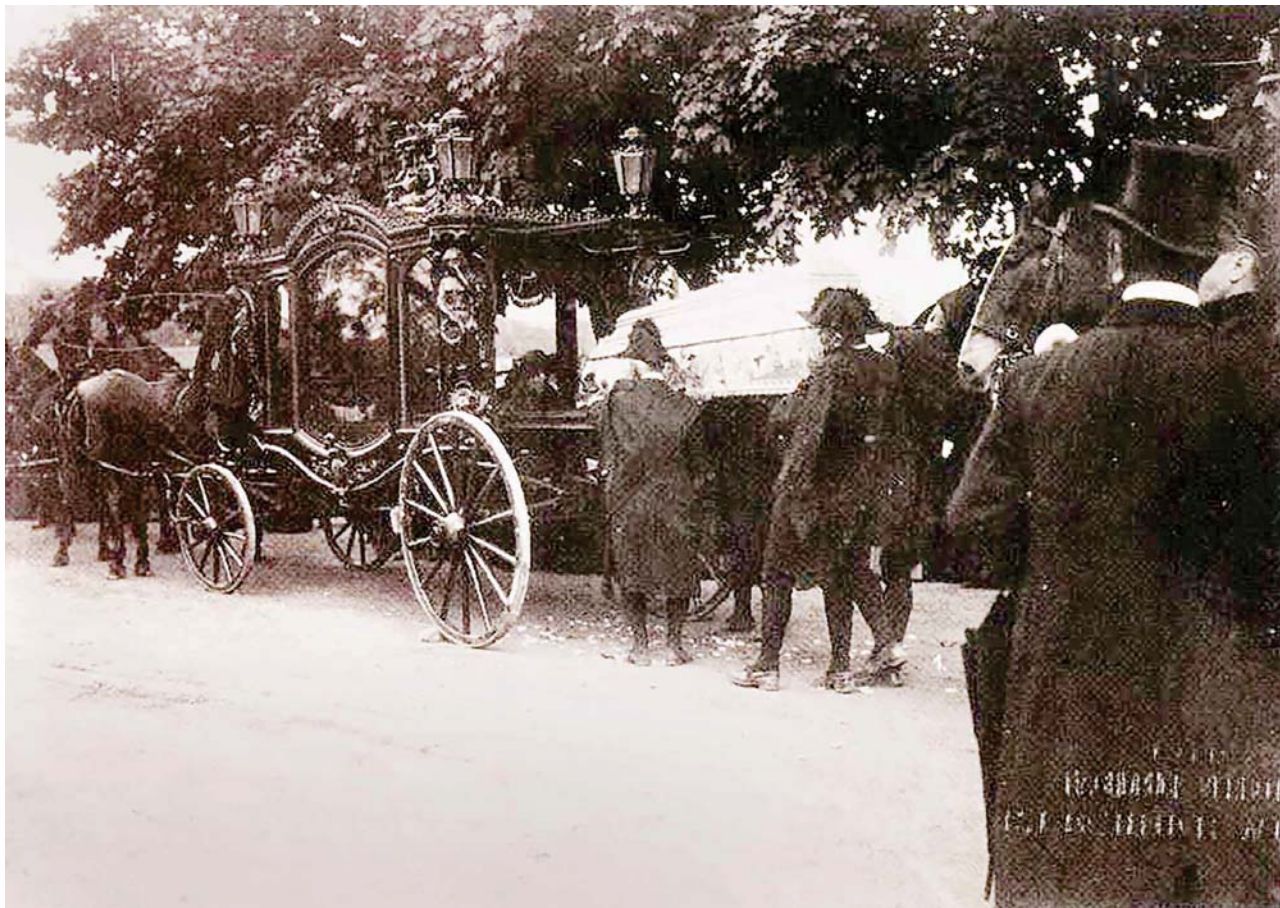

Od roku 1908 byl šéfdirigentem Metropolitní opery v New Yorku a o rok později převzal hudební vedení New York Philharmonic Orchestra. Koncertoval v Pittsburghu, Clevelandu, Buffalu, Rochesteru, Syracuse, Utice aj. Na programu byl Bach, Beethoven a Wagner. Noviny tiskly nadšené recenze: Mahler dobyl po Starém i Nový svět. V letních měsících pobýval v Evropě. Na jaře roku 1911 se těžce nemocný vrátil do Vídně.

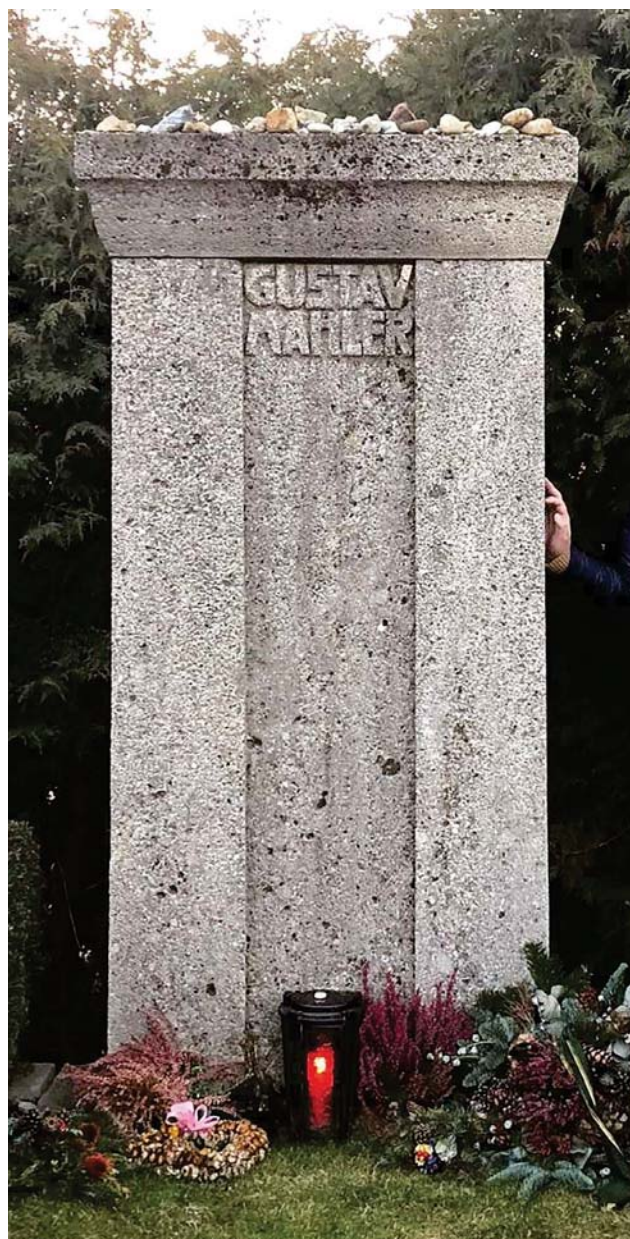
GUSTAV MAHLER

Zemřel 18. května 1911 v sanatoriu Loew v IX. vídeňském okrese na následky infekce srdečního svalu. O čtyři dny později byl pohřben v čestném hrobě města Vídeň na malém hřbitově mezi vinicemi v Grinzingu. Přítel hudební kritik Paul Stefan, který se pohřbu zúčastnil, napsal:

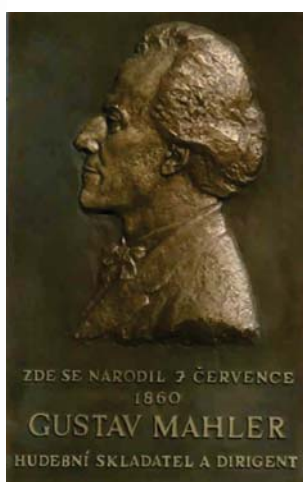
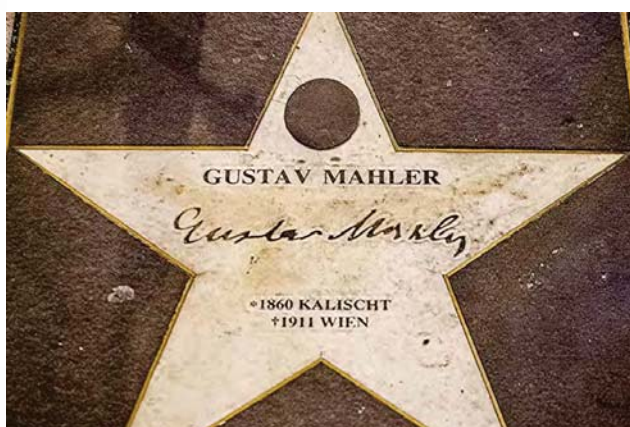
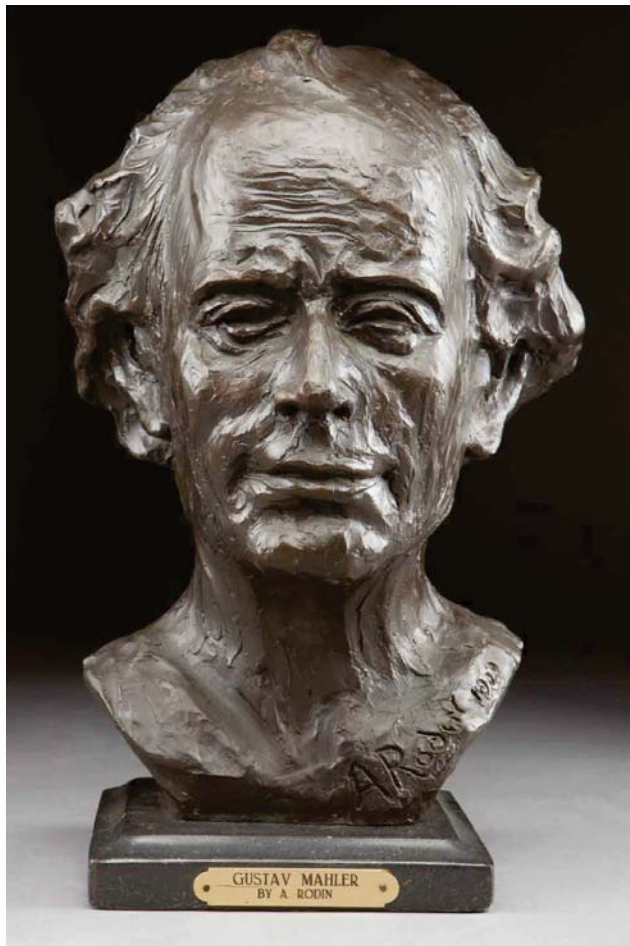
Prší, přes vinohrad se dostáváme k hrobu rychleji. Zástup smutečních hostů dorazil. Přestává pršet. Slavík zpívá. Duha. A stovky lidí mlčí...

Náhrobek vytvořil architekt Josef Hoffmann, vytesáno je na něm jenom GUSTAV MAHLER. „Ti, co mě hledají, vědí, kdo jsem byl, a ti ostatní to nepotřebují vědět,“ prohlásil ještě zaživa.

GUSTAV MAHLER

Řecko-
německý
muzikolog
Constantin

Floros napsal: „Znovu a znovu objevujeme v Mahlerově tvorbě zárodky dějin, které se odehrají teprve později.“

GUSTAV MAHLER

THEODORU SPIERINGOVI

(Bez data. Poštovní razítko: Toblach 3. července 1909)

Můj milý pane Spieringu!

Nejvřelejší dík za Vaše přátelské řádky. Vyjádřil jste svá přání tak jasně a já uznávám úplně a naprosto oprávněnost Vašich názorů a zařídím se zcela podle Vás.

Prosím, abyste mi laskavě označil, který z jmenovaných koncertů by Vám vyhovoval:

1. Beethoven, 2. Mendelssohn, 3. Brahms – dále, co byste mimo to ještě rád (jako první číslo) hrál. Musím Vám však přiznat, že považuji za nutné, abyste napoprvé vystoupil s dílem dokonalého mistra, a ne s efektním kusem à la Vieuxtemps, Bruch atd.

Ostatně jsme, jak slyším, poněkud omezeni ve své volbě angažováním pana Kreislera a Maud Powellové. Vynasnažím se však prosadit v té věci v první řadě Váš zájem, protože osobně nejsem nijak vázán. –

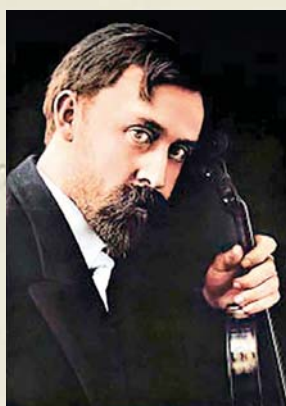
Sestavuji tedy teď programy a oznámím Vám pak výsledek. Také já mám radost, že budete mým společníkem na cestách.

Prosím, abyste mi též oznámil, nač jsem se zapomněl zeptat, potřebujete-li totiž zálohu a zda mám zařídit, aby Vám byla zaplacená cesta z New Yorku. – Prosím, zcela sans gene. My hudebníci nejsme povinni být kapitalisty – jen dobře dirigovat, housle hrát musíme umět.

Se srdečnými pozdravy, též od mé paní, Vám i Vaší choti, byť i neznámé,
Váš zcela oddaný

Gustav Mahler

Theodore Spiering (1871–1925), německý houslista, působící střídavě v Americe (kde se narodil) a v Německu. Od roku 1905 byl profesorem Sternovy konzervatoře v Berlíně, v roce 1909 se stal koncertním mistrem New York Philharmonic Orchestra pod Mahlerem. Po Mahlerově onemocnění v únoru 1911 převzal do konce sezony řízení jeho zbývajících koncertů. – Henri Vieuxtemps (1820–1881), belgický houslista, a německý skladatel Max Bruch (1838–1920), autoři nástrojově vděčných, ale výrazově nehlubokých skladeb. – Fritz Kreisler (1875–1962), vynikající německý houslista a skladatel. – Maud Powellová, americká houslistka (1868–1920), pořádala četné koncertní cesty v Americe i Evropě; od roku 1905 působila trvale v New Yorku.

Theodore Spiering
(1871–1925), houslista

Mein lieber Herr Spiering!
Erstmal danke für Ihre freundlichen
Zeilen. Sie haben Ihre Wünsche
sehr klar ausgedrückt, und ich muss,
trotz allem ganz der Berücksichtigung
Ihrer Aufforderungen und Wünsche ganz
sicher entgegenzukommen.
Ich werde Ihnen freundlichst zugeben,
insbes. die aufgeführten Concerte
Ihren Vorschlägen einzuräumen.
I. Beethoven II. Mendelssohn III. Brahms
– können uns hier außerordentlich
gut (als solos) bedienen. Ich
darf natürlich Ihnen gestatten, dass
es für Vieuxtemps, Bruch
u. d. m. auch ein Concert
Vieuxtemps, Bruch, etc. gibt.

Gustav Mahler

Gustav Mahler

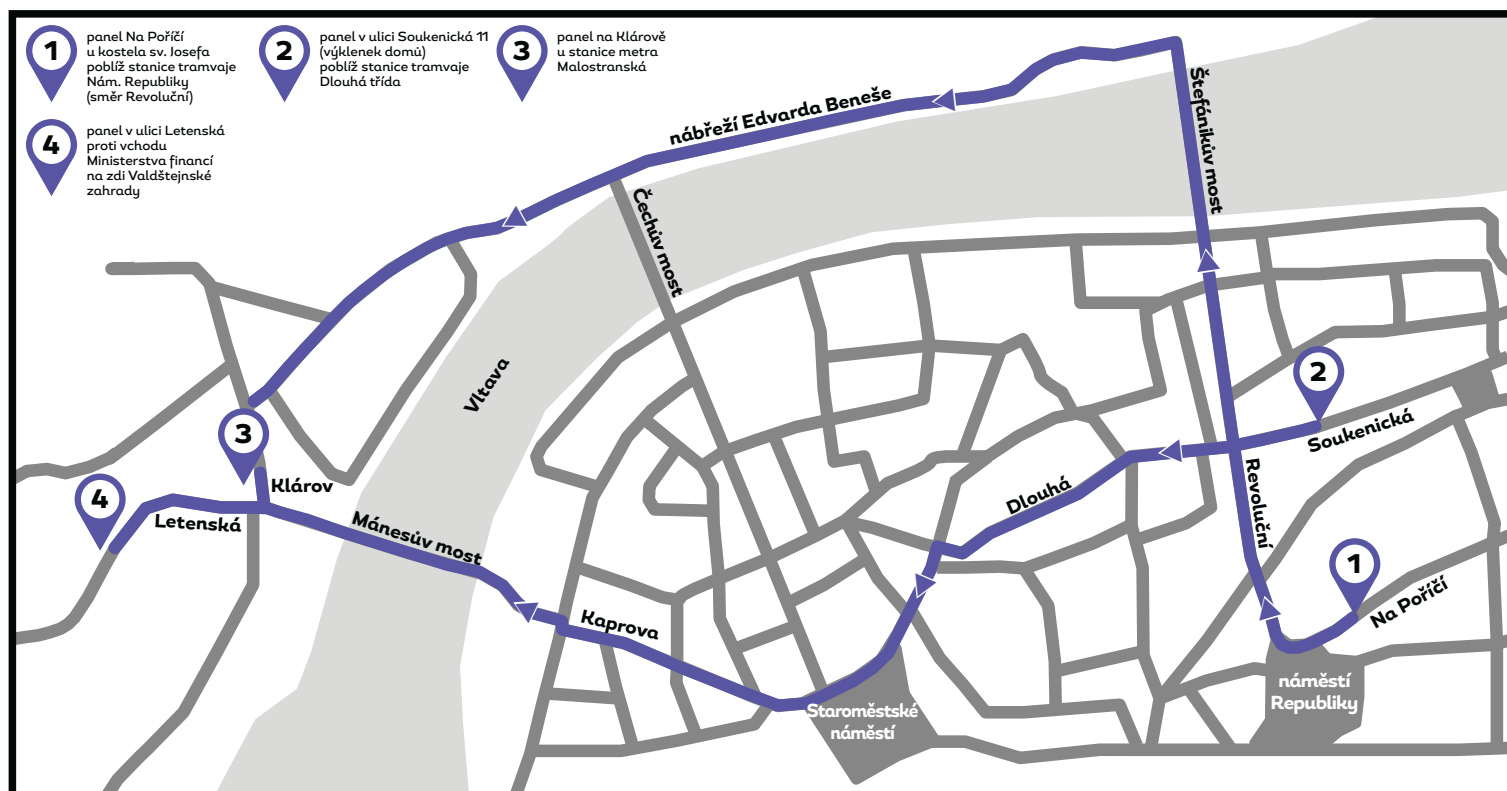
1860-1911

Zuzana a Eugen Brikciusovi
zvou na plakátovou výstavu

Gustav Mahler

slovem i obrazem,

na kterou poskytly grant
Městská část Praha 1,
Státní fond kultury České republiky
a Spolkové kancléřství ve Vídni.

Připravila: Zuzana Brikcius
Grafická úprava: Markéta Zahrádková
Celou výstavu si lze prohlédnout na: www.brikcius.eu

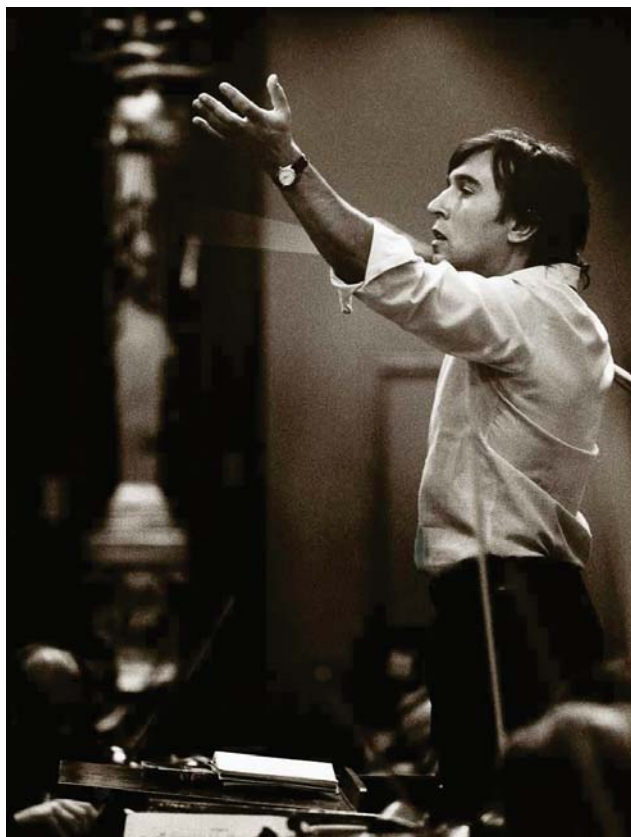

V šedesátých letech minulého století slavil Mahler come back. Důležitou roli hráli dirigenti Rafael Kubelík a Leonard Bernstein, kteří natočili ve stereofonních nahrávkách všechny jeho symfonie. Následovali Claudio Abbado, Georg Solti, Jascha Horenstein a další.

Leonard Bernstein (1918–1990), Londýn 1970

Claudio Abbado (1933–2014)

Jascha Horenstein (1898–1973)

Georg Solti (1912–1997)

GUSTAV MAHLER

GUSTAV MAHLER

Thomas Mann použil Gustava Mahlera jako literární předlohu pro hlavní postavu románu Smrt v Benátkách (1911), pro jeho zfilmování (1971) použil režisér Luchino Visconti Adagietto z 5. symfonie, která se tak rázem proslavila po celém světě. Anglický režisér Ken Russell natočil film Mahler (1974).

1. Plakát k filmu Smrt v Benátkách

2. Plakát k filmu

3. Scéna z filmu

4. Obálka knihy

GUSTAV MAHLER

Za zmínku stojí také film v režii Percyho Adlona (2010) Mahler na gauči. Gustav Mahler se skutečně sešel v holandském Leidenu s psychoanalytikem Sigmundem Freudem, který mu pomáhal překonávat traumata z dětství vyvolaná násilným otcem a rovněž v té době aktuální manželskou krizí s Almou.

GUSTAV MAHLER

ALMĚ MAHLEROVÉ

Toblach 27. června 1909

Má Almuško!

Včera přišel Tvůj milý dopis teprve odpoledne (chodím si pro druhou poštu vždycky sám), byl jsem už ve velkých starostech. Tvým náladám (tentokrát vyvolaným snem) velmi dobře rozumím, protože sám je tisíckrát prodělávám; snad Tě to překvapí, ale zároveň Ti to může být útěchou, ba pomůže Ti to, abys porozuměla sama sobě. Člověk – a patrně všichni tvorové – ustavičně tvoří. To se děje na všech stupních, neodmyslitelně od podstaty života: pomíne-li tvůrčí síla, „entelechie“ umírá, tj. musí dostat nové tělo. Na onom stupni, kde jsou vyšší lidé, je tvořivost (která je většinou vrozena ve formě reprodukce) provázena aktem sebeuvědomění; a tím se jednak stupňuje, jednak se stává závazkem mravní bytosti. Z toho právě pramení všechna neklid těchto lidí. S výjimkou krátkých úseků v životě géniově, kdy se tyto závazky splňují, jsou to dlouhé nevyplněné dráhy bytí, jež ukládají vědomí takové zkoušky a nesplnitelné touhy. A právě toto neutuchající a vpravdě bolestné úsilí vtiskuje životu těchto jedinců svůj výraz. – Teď snad již tušíš nebo víš, jak pohlížím na lidská „díla“. Jsou oním prvkem vpravdě prchavým a smrtelným; avšak to, co člověk sám ze sebe udělá – čím se neúnavným úsilím a životem stane, to zůstává. Tím se Ti, má drahá Almiš, stalo všechno, čeho je třeba k růstu duše a k vzestupu osobnosti. A Ty máš ještě dlouhý život před sebou. Zaměstnávej stále víc tyto síly svého nitra (a Ty to přece děláš!), přisvojuj si, co můžeš nejvíc z krásy a moci (víc nedovede nikdo z nás, až na vyvolené), „rozšiřuj svůj obzor“, cvič se v krásě, v dobrotě, vzrůstej ustavičně (to je to pravé tvoření) a buď jista tím, co Ti stále kážu: co po sobě zůstavíme, ať je to cokoli, je jen kůže, skořápka atd. „Mistři pěvci“, „Devátá“, „Faust“, to všechno jsou jen odhozené slupky, v podstatě nic než naše těla! Tím ovšem neříkám, že tvoření je zbytečné. Je ho lidem třeba k růstu a k radosti, která je také příznakem zdraví a tvořivé síly. – Ale proč by to měly být právě noty? Jak často Tě vídám v onom mně dobře známém radostném naladění, když jsi „rozšířila svůj obzor“. Stále jsem se ještě neodvážil sejít do domku. Zabydlit se v „domečku“ je pro mne vždycky něco tak převratného, že se toho bojím. Tisíc pozdravů, má Almiš,

Gustav

Napiš mi zase brzy něco o Kuki.

...entelechie: u Aristotela princip, kterým se z možného stává skutečnost a stupňuje ji k dokonalosti, jež je cílem bytí. ...do domku: dřevěný domek, který si Mahler podle svého zvyku dal zřídit nedaleko svého letního sídla v lese, aby mohl nerušeně komponovat. Domek u Alt-Schluderbachu v Toblachu používal Mahler za letních pobytů v letech 1908–1910. Vznikla tam Píseň o zemi, IX. symfonie a fragment X. symfonie.

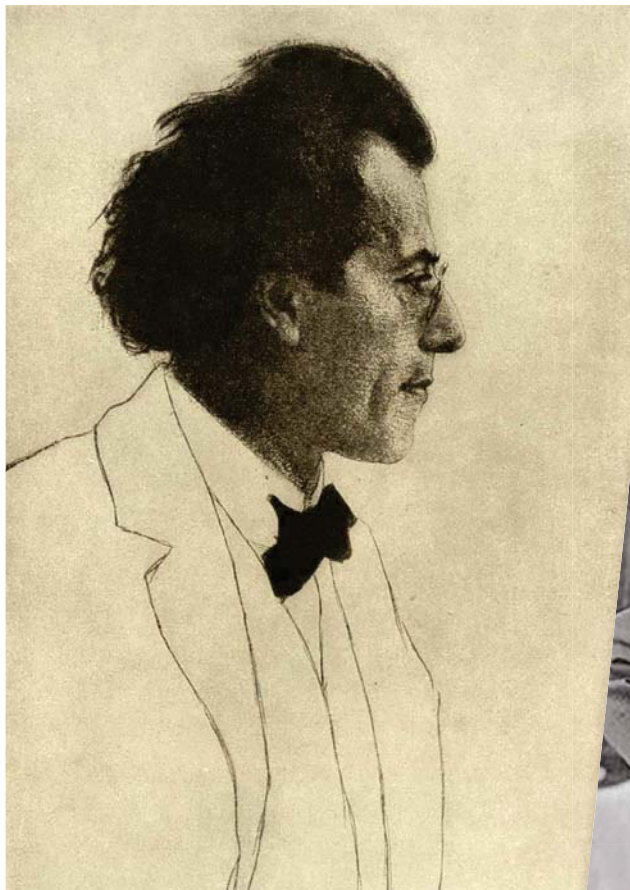
Maria Anna Mahler (zvaná Putzi), 1902–1907

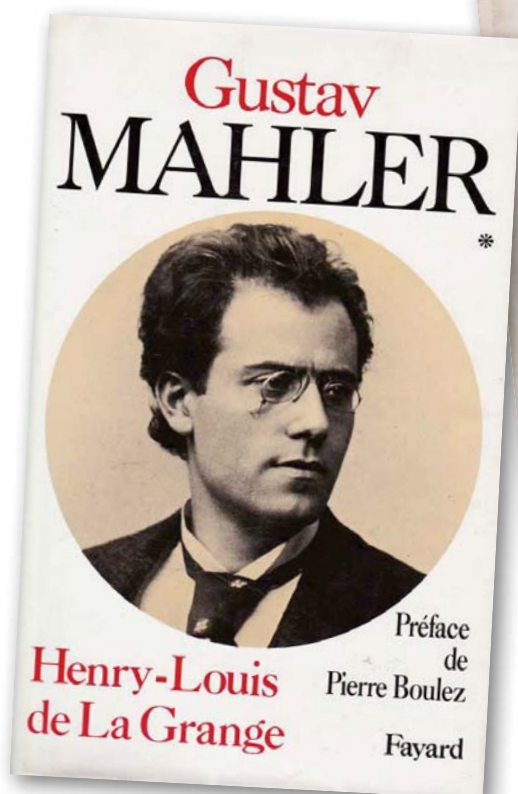
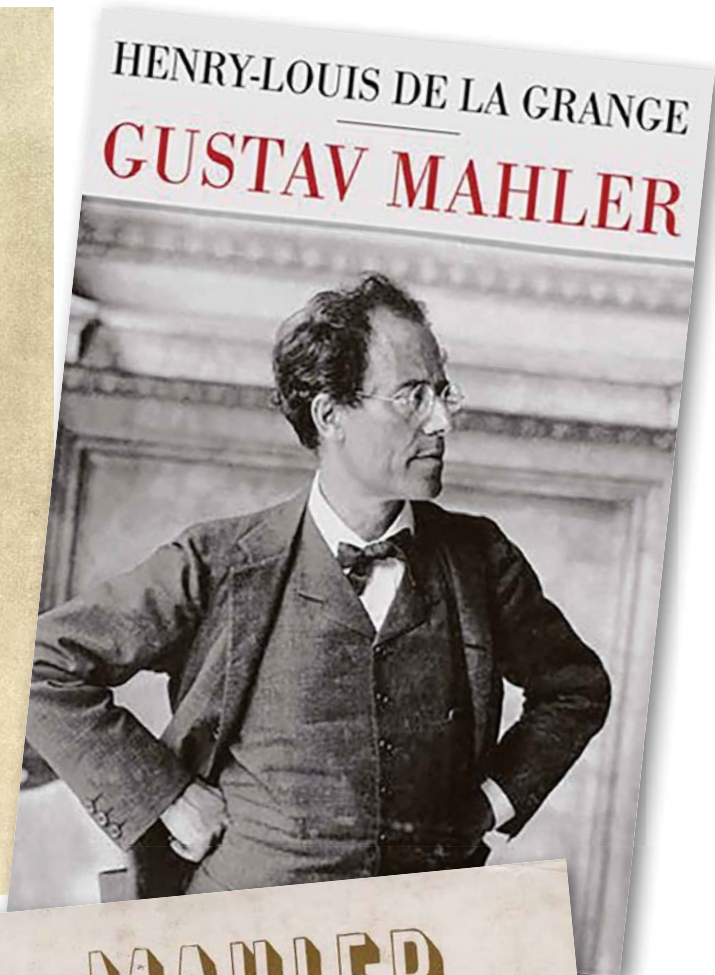
Anna Justine Mahler (zvaná Gucki), 1904–1988

GUSTAV MAHLER

Portrét Gustava Mahlera
od malíře Emila Orlika, 1902

Je třeba připomenout alespoň dva významné počiny z českých zemí. V roce 1962 vydalo Státní hudební nakladatelství v Praze knihu Mahler - Dopisy, které vybral František Bartoš, opatřil je předmluvou, poznámkami a se svou ženou Marií i přeložil. V roce 2018 vydalo nakladatelství Argo knihu Gustav Mahler od Henry-Louise De La Grange, pro české vydání vybrala a přeložila Danuše Navrátilová.

GUSTAV MAHLER

VÝBĚR PÍSNÍ, KANTÁT A SYMFONIÍ

SYMFONIE

Symfonie č. 1 D dur

(Symphonie Nr. 1 D-Dur „Titan“, 1888) pro velký orchestr. Mahler sám dal symfonii přívěs Titan, později od něj ustoupil. Název by se mohl vztahovat k románu Jeana Paula (vlastním jménem Jean Paul Friedrich Richter), nebylo to ale s určitostí prokázáno. **První uvedení:** Budapešť, 20. listopadu 1889, pod vedením autora.

Symfonie č. 2 c moll

(Symphonie Nr. 2 c-Moll „Die Auferstehung“, 1894) pro sopránové a altové sólo a smíšený sbor. **Text:** Ludwig Achim von Arnim a Clemens Brentano „Urlicht“; ze sbírky Chlapcův kouzelný roh; Friedrich Klopstock „Die Auferstehung“, v přepracování Gustava Mahlera. **První uvedení:** Berlín, 13. prosince 1895, pod vedením autora.

Symfonie č. 3 d moll

(Symphonie Nr. 3 d-Moll „Ein Sommermittagstraum“, 1896) s altovým sólem, ženským a dětským sborem. **Text:** Friedrich Nietzsche, mezi jinými kniha Tak pravil Zarathustra – kniha pro všechny a pro nikoho; Ludwig Achim von Arnim a Clemens Brentano ze sbírky Chlapcův kouzelný roh. **První uvedení:** Krefeld, 9. června 1902, pod vedením autora.

Symfonie č. 4 G dur

(Symphonie Nr. 4 G-Dur, 1900) se sopránovým sólem. **Text:** Ludwig Achim von Arnim a Clemens Brentano ze sbírky Chlapcův kouzelný roh. **První uvedení:** Mnichov, 25. listopadu 1901, pod vedením autora.

Symfonie č. 5 cis moll

(Symphonie Nr. 5 cis-Moll, 1902) pro velký orchestr. **První uvedení:** Kolín nad Rýnem, 18. října 1904, pod vedením autora.

Symfonie č. 6 a moll

(Symphonie Nr. 6 a-Moll „Die Tragische“, 1904) pro velký orchestr. **První uvedení:** Essen, 27. května 1906, pod vedením autora.

Symfonie č. 7 e moll

(Symphonie Nr. 7 e-Moll, 1905) pro velký orchestr. **První uvedení:** Praha, 19. září 1908, pod vedením autora. V roce 1908 se v Praze od května do září konala Jubilejní výstava pražské obchodní a průmyslové komory, která oslavovala 60 let vlády Františka Josefa I. V souvislosti s Jubilejní výstavou navštívil Mahler Prahu již v roce 1908, kdy dirigoval 23. května první filharmonický koncert Výstavního orchestru. Podle všech dosavadních údajů z literatury i podle dochované korespondence zřejmě právě zde 23. května vznikla myšlenka uvést na posledním filharmonickém koncertu Jubilejní výstavy světovou premiéru 7. symfonie. Jistě zde sehrály roli dvě skutečnosti. Na prvním místě to musela být spokojenost autora a zároveň dirigenta se zdejším orchestrem a také prestiž celé pražské Jubilejní výstavy. Symfonie zazněla v premiéře v sobotu 19. září v 19 hodin. Praha, Jubilejní výstava a Česká filharmonie jako součást Výstavního orchestru se tak zapsaly do hudební historie.

Symfonie č. 8 Es dur

(Symphonie Nr. 8 Es-Dur, 1906) pro tři sopránová a dvě altová sóla, tenorové, barytonové a basové sólo, chlapecký sbor, dva smíšené sbory a velký orchestr. **Text:** Část I: Rabanus Maurus Magnentius, Hymnus Veni creator spiritus. Část II: Johann Wolfgang Goethe, Faust, druhý díl tragédie. **První uvedení:** Mnichov, 12. září 1910, pod vedením autora. Symfonie má přívěs

„Symfonie tisíců“, to ale nepochází od Mahlera. Toto označení dostala od pořadatele koncertu Emila Gutmana, protože k provedení je třeba velkého počtu hudebníků. Dílo věnoval Mahler své ženě Almě. První uvedení stejně jako uvedení v dalších dnech byla velmi úspěšná. Symfonie č. 8 je také tou poslední, kterou Mahler uvedl za svého života.

Píseň o zemi

(Das Lied von der Erde, 1908) Symfonie pro tenor a alt (nebo baryton) a velký orchestr. **Text:** Hans Bethge, Čínská flétna, přebásněná čínská poezie. **První uvedení:** Mnichov, 20. listopadu 1911, pod vedením Bruna Waltera.

Symfonie č. 9 D dur

(Symphonie Nr. 9 D-dur, 1909) pro velký orchestr. **První uvedení:** Vídeň, 26. června 1912, pod vedením Bruna Waltera.

Symfonie č. 10 Fis dur

(Symphonie Nr. 10 Fis-dur, 1910) zůstala nedokončená. Uvedena byla první věta Adagio a třetí věta Purgatorio, Vídeň, 12. října 1912, pod vedením Franze Schalka.

KANTÁTA

Píseň žalobná

(„Das klagende Lied“, 1880, přepracována 1893 a 1898) pro sopránové, altové a tenorové sólo, smíšený sbor a orchestr. **Text:** Gustav Mahler vychází z pohádky Píseň žalobná od Ludwiga Bechsteina. **První uvedení:** Vídeň, 17. února 1901 (v přepracované verzi bez první části), pod vedením autora.

PÍSNĚ

S DOPROVODEM KLAVÍRU NEBO ORCHESTRU

Tři písně pro tenor a klavír (Drei Lieder für Tenorstimme und Klavier, 1880). **Text:** Gustav Mahler.

Pět písní a zpěvů pro zpěv a klavír

(Fünf Lieder und Gesänge für eine Singstimme und Klavier, 1880–1887). **Text:** Richard Leander, Gustav Mahler, Tirso de Molina.

Písně potulného tovaryše pro zpěv a klavír, resp. zpěv a orchestr

(Lieder eines fahrenden Gesellen für Singstimme und Klavier, 1883–1885, beziehungsweise Singstimme und Orchester, 1893–1896). **Text:** Gustav Mahler.

Devět písní a zpěvů na texty ze sbírky Chlapcův kouzelný roh od Clemense Brentana a Achima von Arnima pro zpěv a klavír

(Neun Lieder und Gesänge aus Des Knaben Wunderhorn nach Texten aus der gleichnamigen Gedichtsammlung von Clemens Brentano und Achim von Arnim für Singstimme und Klavier 1887–1890).

Patnáct písní, humoresek a balad na texty ze sbírky Chlapcův kouzelný roh od Clemense Brentana a Achima von Arnima pro zpěv a orchestr, resp. klavír

(Fünfzehn Lieder, Humoresken und Balladen aus Des Knaben Wunderhorn nach Texten aus der gleichnamigen Gedichtsammlung von Clemens Brentano und Achim von Arnim mit Orchester- bzw. Klavierbegleitung, 1892–1898).

Písně na texty Friedricha Rückerta

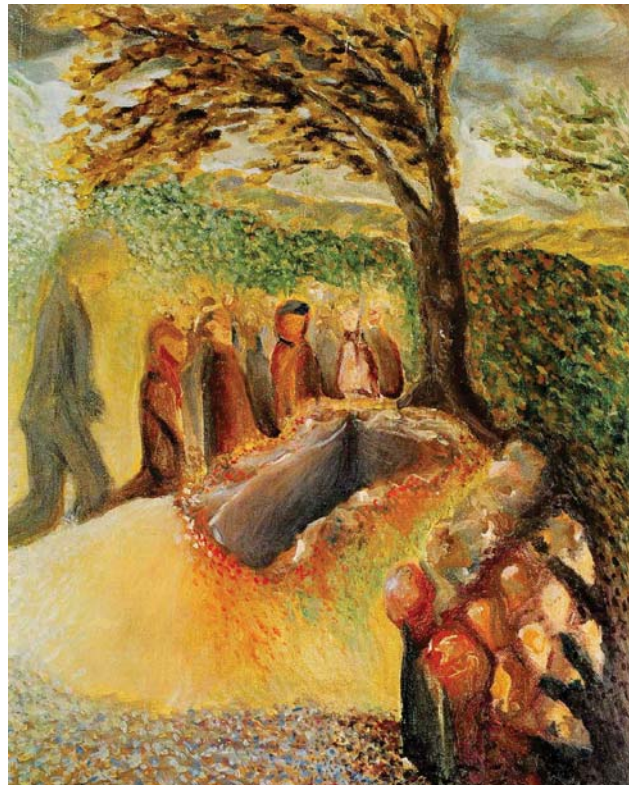
(Rückert-Lieder, 1901/02). Pět písní, z toho čtyři vedle verze pro klavír i ve verzi pro orchestr od autora.

Písně o mrtvých dětech

(Kindertotenlieder, 1901–1904). Pět písní pro mezzosoprán/ baryton a orchestr. Existuje i verze pro zpěv a klavír. **Text:** Friedrich Rückert.

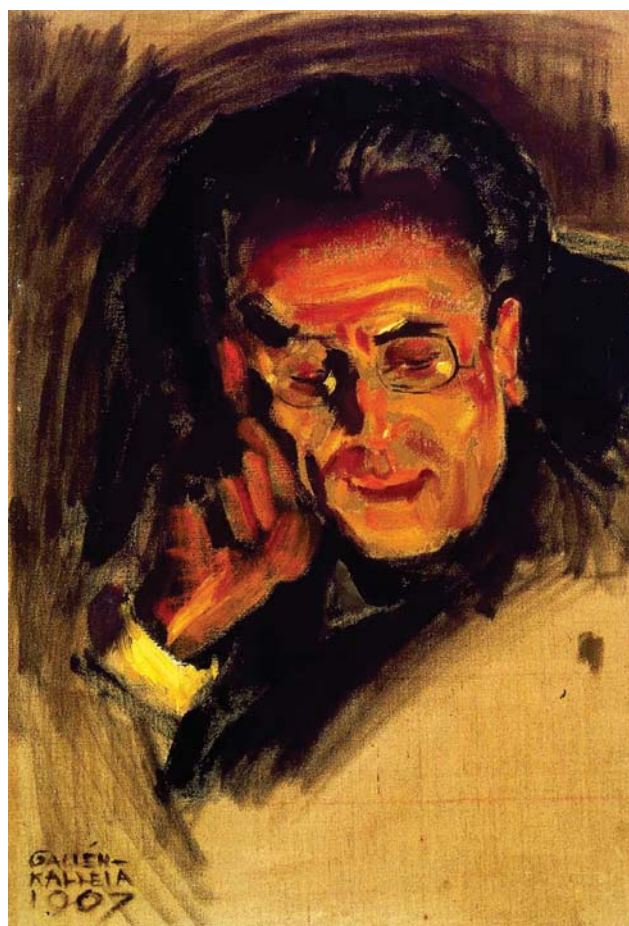
Arnold Schoenberg:
Pohřeb
Gustava Mahlera

Pablo Schugurensky

Max Oppenheimer, 1935

Akseli Gallen Kallela, 1907

GUSTAV MAHLER